

Na temelju članka 22. Statuta Dubrovačko - neretvanske županije ("Službeni glasnik Dubrovačko - neretvanske županije", broj 7/09, 10/10 i 3/13.), Županijska skupština Dubrovačko - neretvanske županije na 8. sjednici održanoj 19. prosinca 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvaćanju Strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

I.

Prihvaća se Strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Strategija čini sastavni dio ovog Zaključka

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom objave u «Službenom glasniku Dubrovačko-neretvanske županije».

KLASA: 500-01/10-01/41
URBROJ: 2117/1-04-14-62
Dubrovnik, 19. prosinca 2014. godine

**Predsjednik
Županijske skupštine
Ivan Margaretić, prof.**

Dostaviti:

1. "Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije", ovdje
2. Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelji, ovdje
3. Županijska skupština, ovdje
4. Pismohrana

STRATEGIJA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH U U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

SADRŽAJ:

- O Dubrovačko-neretvanskoj županiji
- Polazišta Strategije
 - o Uvod
 - o Definicija pojma poremećaja u ponašanju
- Pojava poremećaja u ponašanju djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji - analiza stanja prema sektorima
 - o Policijska uprava dubrovačko-neretvanska
 - o Odgojno obrazovne ustanove u Dubrovačko neretvanskoj županiji
 - o Centri za socijalnu skrb u Dubrovačko-neretvanskoj županiji
 - o Zdravstvene ustanove u Dubrovačko-neretvanskoj županiji
- Ciljevi Strategije
- Mjere, aktivnosti i nadležnosti

Strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (Dalje - Strategija) odnosi se na problematiku poremećaja u ponašanju djece i mladih koja je vezana za područje Dubrovačko-neretvanske županije.

O DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

Dubrovačko-neretvanska županija (dalje – DNŽ), smještena na vrlo važnom geostrateškom položaju na jugoistoku Europe, prostire se na 1.789,24 km² kopnene površine. Teritorijalno je organizirana u 22 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 5 gradova i 17 općina. Županijsko središte se nalazi u Gradu Dubrovniku.

Ova regija većinom je orijentirana na turizam i ugostiteljstvo, no također posjeduje značajne poljoprivredne potencijale u dolini rijeke Neretve te važnu teretnu luku Ploče (izlaz budućeg Paneuropskog koridora Vc), zatim međunarodnu zračnu luku te jednu od vodećih mediteranskih luka u Dubrovniku, uz razvijen sektor marikulture i aktivnu proizvodnju visokokvalitetnih vina na pelješkom poluotoku.

Važan čimbenik su i zemljopisne karakteristike DNŽ koje pored odvojenosti teritorija od RH čine i otočna i ratom zahvaćena područja. Rezultati ovih karakteristika su depopulacija većine ruralnih područja i centraliziranje gospodarskih aktivnosti u gradovima.

DNŽ u 2011. bilježi 17,1% nezaposlenosti s rastućim trendom i oscilacijama uzrokovanim pojačanom gospodarskim aktivnostima tijekom turističke sezone. Većina BDP ostvaruje se iz turističkih djelatnosti (19,7%), trgovine (22,3%), građevinarstva (12,2 %) i prijevoza i skladištenja (14,9%).BDP po stanovniku bilježi rast i iznad je prosjeka RH.

U pet gradova DNŽ prema popisu stanovništva iz 2011. godine živjelo je 78.455 stanovnika, odnosno 64,00% ukupnoga broja stanovnika, najveće mjesto je grad Dubrovnik. Udio mlađeg stanovništva (15-19 godine) najveći je u gradovima i razvijenijim općinama, a najmanji u

nerazvijenijim općinama i na otocima. Mlađe stanovništvo najbrojnije je u Dubrovniku i Metkoviću, a najmanje je zastupljeno u općinama Smokvica, Trpanj, Zazažblje i Janjina.”

Prema zadnjem popisu stanovništva, iz 2011., na području DNŽ živi 122 568 stanovnika. Broj djece od 0 do 19 godina je oko 27 000 (22 % ukupne populacije Županije). U 31 osnovnoj školi ukupno je upisano 9645 učenika, u 16 srednjih škola 5727 učenika. Od oko 7200 djece dorasle za predškolski odgoj u vrtiće je upisano oko 1730 (DBK) +380 (KONAVLE)+ ŽUPA DUBROVAČKA (450) + DUBROVAČKO PRIMORJE (40) + STON (60) + OREBIĆ (200) + KORČULA (170) + SMOKVICA (20) + BLATO (125) + VELA LUKA (100) + METKOVIĆ (410) + OPUZEN (90) + PLOČE (240) + LASTOVO (26) djece. Na dubrovačkom sveučilištu na prvu godinu studija godišnje se upiše oko 450 studenata i na RIT Croatia još 75.

Pored odgojno obrazovnih ustanova, od značaja za prevenciju poremećaja u ponašanju na području DNŽ djeluju Policijska uprava Dubrovnik s 7 policijskih postaja, 4 Centra za socijalnu skrb, a od zdravstvenih ustanova Opća bolnica Dubrovnik, Opća bolnica Kalos, 5 Domova zdravlja, Zavod za javno zdravstvo i Hitna medicinska pomoć.

U DNŽ registrirano je oko 1700 udruga, od kojih značajan udio u svojim aktivnostima uključuje djecu i mlade kroz različite športsko- rekreativne, edukacijske i druge sadržaje.

1. POLAZIŠTA STRATEGIJE

1.1. UVOD

Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012.g godine (Dalje Nacionalna strategija), objavljena u N.N. 98/09, obvezala je jedinice lokalne samouprave da u skladu sa Nacionalnom strategijom planiraju aktivnosti prevencije u svojim sredinama, uključujući i osnivanje Povjerenstava za provedbu mjera Nacionalne strategije. Povjerenstvo za Dubrovačko-neretvansku županiju (Dalje Povjerenstvo), osnovano je „Odlukom o osnivanju Povjerenstva za provedbu mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine i izradu Strategije Dubrovačko-neretvanske županije za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih“ („Službeni glasnik“ broj: 10/10, 8/12 i 10/12). Povjerenstvo je pristupilo analizi problema u županiji i izradi Strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (u daljnjem tekstu - Strategija). Budući da se navedena Nacionalna strategija odnosila na razdoblje od svega 3 godine, Povjerenstvo je čekalo s objavom županijske Strategije u očekivanju nove Nacionalne strategije. Kako ista do danas nije objavljena, Povjerenstvo donosi Prijedlog strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih za Dubrovačko-Neretvansku županiju.

Prije izrade Strategije Povjerenstvo je pristupilo postupku analize dostupnih podataka o pojavnosti poremećaja u ponašanju i intervencijama kroz redovan rad različitih sektora. Kako prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici nije moguće zamisliti bez sudjelovanja mladih, kako u procjeni potreba tako i prijedlogu i organizaciji aktivnosti, tako su putem intervjua u fokus grupama s učenicima osnovnih i srednjih škola i roditeljima učenika u ocjenu stanja osim stručnjaka uključila i populacija učenika i roditelja.

1.2. Definicija pojma poremećaja u ponašanju

1.2.1. Poremećaji ponašanja

Pojam »poremećaji ponašanja« dolazi iz područja medicine, odnosno psihijatrije i obuhvaća niz vrlo različitih odstupanja u svim područjima funkcioniranja djece i mladih, od odnosa s bližnjima, socijalnom okolinom i autoritetima, preko poteškoća u pogledu prehrane, spavanja i nevoljnih radnji, laganja, krađa, korištenja i preprodaje ilegalnih psihoaktivnih sredstava, bježanja od kuće i skitnje, do agresivnosti, nasilja, provala, paljevina, silovanja i drugih oblika asocijalnog, antisocijalnog i kriminalnog ponašanja. Kako se uz svu ovu širinu područja veže i odgovarajući raspon u pojavnosti, intenzitetu, trajanju, složenosti te širini i težini posljedica, jasno je zašto se u vezi s tim oblicima ponašanja koristi i izuzetno veliki broj pojmova (odstupanja u ponašanju, aberantno, rizično, devijantno, disocijativno, poremećeno, neprihvatljivo, asocijalno, antisocijalno, kriminalno ponašanje, nedovoljna socijalna integracija, opozicijska ponašanja, poremećaji emocija i ponašanja i drugi) na kontinuumu koji se kreće od blagih odstupanja u ponašanju, preko različitih oblika asocijalnog ponašanja do teških agresivnih i/ili autoagresivnih i antisocijalnih ispada pa i kaznenih djela. Svim ovim oblicima ponašanja i poteškoćama bave se različite znanstvene discipline i institucije koje opet koriste svoje definicije, sustave promatranja i tumačenja pojave, kao i svoje posebne tehnike, metode i cjelovite, više ili manje autentične i složene, pristupe.

Dok oko kriterija za praćenje pojave maloljetničke delinkvencije i prekršaja nema dvojbi jer je riječ o sukobu mladih sa zakonom, odnosno kaznenim ili prekršajnim djelima propisanim Zakonom, problemi nastaju kad je riječ o poremećajima u ponašanju u širem smislu, kojima se bave i o njima vode evidenciju ostali sustavi (obrazovanje, centri za socijalnu skrb, zdravstvo).

Dok se različiti sektori neće složiti oko toga što je poremećaj u ponašanju i koji su kriteriji, još je veći problem oko procjene i potrebe intervencije kod rizičnih činitelja u obitelji, školi, zajednici, da ne govorimo o nepostojanju sustavnog praćenja i evaluacije učinaka poduzetih intervencija.

Ne postoji jedinstvena evidencija i praćenje pojave, pa time ne postoji ni koordinacija ili zajedničko djelovanje prema pojedincima ili obiteljima.

Iz svih ovih određenja, među kojima je teško napraviti odabir prema važnosti, proizišao je niz definicija, od kojih iz teksta Nacionalne strategije, navodimo dvije:

1. Poremećaji u ponašanju kao skupni naziv za sve one pojave biološke, psihološke i socijalne geneze koje manje ili više pogađaju pojedinca i nepovoljno djeluju na njegovu aktivnost i reaktivnost, te neugodno ili, dapače, štetno i opasno, utječu na druge pojedince i društvene organizacije (obitelj, dječje ustanove, školu, užu i širu zajednicu). (Odsjek za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, T. Dobrenić i V. Poldrugač, 1974.g.)
2. Poremećaji u ponašanju kao »složeni skup funkcioniranja i ponašanja djece i mladih, koja u određenoj sredini i vremenu značajno odstupaju od normi te sredine, a predstavljaju nevoljni odgovor na djelovanje činitelja rizika, kojima su djeca i mladi izloženi duže vrijeme, najprije kao obavijest okolini o prisutnosti i intenzitetu rizičnih uvjeta rasta i razvoja, a kasnije kao odgovor, izraz usklađivanja svog funkcioniranja s danim uvjetima, novi rizik za dijete i okolinu.« (Janković, 2006.). Ova definicija nudi nove odgovore na razlog nastanka pojave, mjesto u kontekstu stanja društva, značaj, njen razvoj i mogućnost

uspješnog suočavanja s njom kroz kvalitetan, sveobuhvatan, široko i intenzivno primjenjiv sustav prevencije.

Za potrebe izrade dokumenta Strategije, Povjerenstvo je odabralo sljedeće pojmove za definiciju pojave poremećaja u ponašanju za različite sektore.

Tabela 1. Pojmovi koji definiraju poremećaje u ponašanju

Socijalna skrb	Odgoj i obrazovanje	Zdravstvo	Policija	Pravosuđe
Rizična ponašanja	Rizična ponašanja	Rizična Ponašanja	Rizična ponašanja	Ponašanja kojima se krše zakonske norme
Teškoće u ponašanju	Teškoće u Ponašanju			
Poremećaju ophođenja		Poremećaji ophođenja	Ponašanja kojima se krše zakonske norme	
Ponašanja kojima se krše zakonske norme				

Tabela 2. Obrazloženje pojmova koji definiraju poremećaje u ponašanju

Rizična ponašanja	Teškoće u ponašanju	Poremećaji u ponašanju
<p>Ponašanja kojima osoba dovodi u opasnost prvenstveno svoje, ali i tuđe, zdravlje, fizički i psihički integritet, imovinu. Posljedice tog ponašanja su niskog intenziteta u sadašnjosti, ali predstavljaju podlogu za loše ishode u budućnosti. Neposredne posljedice i prijetnje su veće za samo dijete nego za druge pojedince i skupine. Radi se o ponašanjima koja zahtijevaju reakciju, prije svega obitelji i drugih osoba iz djetetovih redovitih životnih sredina, odnosno, profesionalaca iz nekog specifičnog područja.</p> <p>Primjerice: markiranje, neučenje, kršenje pravila u školi i kući, eksperimentiranje s cigaretama, drogom, povremeno pijenje alkohola, suprotstavljanje</p>	<p>Ponašanja kojima osoba krši društvene i/ili zakonske norme i koja se pojavljuju u više različitih sredina kroz određeno vremensko razdoblje ili iznenada. Posljedice tog ponašanja traže stručnu intervenciju, iako, ponekad, za sredinu, a i za osobu, razina opasnosti u sadašnjosti ne mora biti visokog intenziteta, ali može predstavljati ozbiljnu prijetnju za budući razvoj.</p> <p>Primjerice: krađa, bježanje, skitnja, napuštanje škole, vožnja</p>	<p>Ponašanja kojima osoba kroz duže vrijeme i intenzivno ugrožava svoje svakodnevno funkcioniranje na više životnih područja i /ili ugrožava druge, odnosno imovinu. Posljedice tog ponašanja su brojne i izrazito negativne kako u sadašnjosti tako i u budućnosti, kako za samo dijete, tako i za druge pojedince i skupine. Radi se o ponašanjima koja zahtijevaju reakciju specijaliziranih stručnjaka i institucija, u pravilu iz više sektora istovremeno.</p> <p>Primjerice: teža kaznena djela i prekršaji (npr. provale, razbojništva,</p>

autoritetu, neki oblici promiskuitetnog ponašanja, nedozvoljeni kasni izlasci...	bez dozvole, pojedinačni nasilni ispadi, veći disciplinski prekršaji u školi...	nasilje, preprodaja droge, silovanja), ovisnosti, nerad i skitnja u kombinaciji...
--	---	--

Za zbirni naziv poremećaj u ponašanju, ovisno o vrstama i težini poremećaja odabire se pojam problemi u ponašanju.

1.2.2. Prevencija poremećaja u ponašanju

Sam pojam *prevencija* znači prethodno zaštititi, izbjegavati unaprijed, preteći, doskočiti ili spriječiti da dođe do razvoja neke pojave, odnosno spriječiti da dođe do razvoja poremećaja u ponašanju (Anić, V. – Goldstein, I. 1999., Klaić, B., 2001.). U terminima rizičnih i zaštitnih činitelja koji povećavaju ili smanjuju razvoj poremećaja u ponašanju djece i mladih (Gibbs i Bennett, 1990., 11) »*prevencija se danas može definirati kao suradnički proces između škole i zajednice u planiranju i primjeni mnogostrukih strategija koje s jedne strane smanjuju specifične rizike povezane s problemima ponašanja mladih, a s druge strane jačaju zaštitne čimbenike koji osiguravaju zdravlje mladih ljudi i njihovu dobrobit.*«

Definiciju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih moguće je svesti i na činitelje bilo koje stručne politike koja će smanjiti broj djece i mladih s poremećajima u ponašanju ili broj onih koji su zbog izostanka preventivnih mjera izloženi progresivnom napredovanju poremećaja u ponašanju sve do razine vršenja kaznenih djela. Prevencija podrazumijeva učinkovitu provedbu preventivnih aktivnosti odnosno primjenu metoda, tehnika i postupaka kojima će biti uspostavljeni uvjeti u kojima neće uopće doći do pojave, jačanja i napredovanja činitelja rizika. Navedeno se postiže kroz eliminaciju ili onemogućavanje djelovanja rizika ili kroz jačanje zaštitnih činitelja. Termin *prevencija* rezerviran je samo za one intervencije koje se pojavljuju prije početka i razvoja mentalnih i ponašajnih poremećaja i problema.

Prevencijsku praksu, u skladu s tim, čini složeni sustav trajnog, sveobuhvatnog, složenog i umreženog djelovanja na svim razinama – mikro (pojedince), mezo (obitelji) i makro (lokalna zajednica, županija, država), na svim točkama presudnim za osiguravanje minimalnih uvjeta potrebnih za zdrav rast i razvoj djece i mladih (priprema za kvalitetan brak, odgovorno roditeljstvo, rani postnatalni razvoj, predškolski razvoj, polazak u školu, početak puberteta, prelazak u srednju školu, adolescentna kriza) i razinama prevencije (primarne, sekundarne i tercijarne odnosno opće, selektivne i indicirane).

2. POJAVA POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH U DNŽ – ANALIZA STANJA PREMA SEKTORIMA

Na razini županije nije postojao sustavan intersektorski način praćenja kako same pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih, tako ni rizičnih činitelja koji pridonose njenom nastanku. Zadnjih godina kretanje pojave poremećaja u ponašanju, prati se putem strukturiranih upitnika koje su ispunjale županijske ustanove iz nadležnih resora (policija, socijalna skrb, zdravstvo, pravosuđe, odgoj i obrazovanje), ali podaci su se više odnosili na provedene aktivnosti, nego praćenje same pojave.

Podaci o samoj pojavi dostavljani su odgovarajućim ministarstvima kroz godišnja izvješća. Obzirom na različit pristup različitih resora, teško je jednoznačno opisati i samu pojavu i

aktivnosti. Podaci iz Izvješća nisu korišteni u svrhu praćenja pojave i procjene učinkovitosti primjenjenih aktivnosti ili mjera. Praćenje učinka preventivnih aktivnosti posebno je otežano iz razloga što se daleko lakše i preciznije otkrivaju, evidentiraju i prate kaznena djela i prekršaji djece i mladih, kao i oni počinjeni na njihovu štetu, nego ponašanja djece i mladih koja su obuhvaćena širim pojmovnim određenjem pojave i prethode težim oblicima odstupanja u ponašanju.

- **policija**, prati kaznena djela i prekršaje djece i mladih, te kaznena djela i prekršaje počinjena na štetu djece i mladih, te intervencije policije u pojedinim slučajevima;
- **državno odvjetništvo**, izvještava o postupanju po zaprimljenim kaznenim prijavama,
- **sud**, vrste izrečenih odgojnih i drugih mjera;
- **zdravstvo**, dijagnoze F 90 do F 99 prema MBK-10 i vezano uz pojedine ustanove;
- **prekršajni sud** za mlade do 18 godine (ostali do 21); osnovne (i srednje) škole, izvještavaju o poduzetim preventivnim programima, pedagoškim i drugim mjerama,
- **socijalna skrb**, o poduzetim intervencijama za djecu, maloljetnike i mlađe punoljetnike izložene rizicima, i poremećaje u ponašanju djece i mladih u najširem smislu riječi, i sl.

Ovim izvješćima obuhvaćena su djeca i mladi od rođenja do 21 (23) godine života te njihovi roditelji u odnosu na sljedeće aspekte:

- rizične okolnosti života obitelji i odrastanja djece,
- zanemarivanje i zlostavljanje djece od strane njihovih roditelja,
- rizična ponašanja i poremećaji u ponašanju djece i mladih
- intervencije pojedinih službi/institucija u svezi s detektiranim i procijenjenim rizicima i potrebama.

2.1 Policijska uprava dubrovačko-neretvanska

Pod pojmom maloljetničke delikvencije podrazumijevaju se kaznena djela koja su počinile osobe mlađe od 18 godina života. Kod praćenja maloljetničke delikvencije policija kao relevantan podatak uzima broj prijavljenih kaznenih djela i prekršaja te broj prijavljenih maloljetnih osoba iz područja maloljetničkog kriminaliteta. Ipak, današnje razumijevanje fenomenologije maloljetničke delikvencije jasno naglašava potrebu sveobuhvatnog pristupa u procjeni takvog delikventnog ponašanja.

Tabela 3. Vrsta kaznenih djela i broj maloljetnih počinitelja u DNŽ u razdoblju od 2009.g.-2013.g

Oblast kriminaliteta	2009	2010	2011	2012	2013
Broj maloljetnih počinitelja	60	103	74	56	42
Ubojstvo				1	
Tjelesna ozljeda	8	25	7	10	2
Tjelesna ozljeda iz nehaja			1		
Teška tjelesna ozljeda	2	13	3	5	2
Prijetnja	2	4	4	1	4
Iznuda				2	
Krada	14	11	10	17	5
Teška krada	5	16	35	9	7

Prikrivanje	2				
Prijevvara					2
Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari					2
Uništenje i ošt. tuđe stvari		3	2	1	2
Napad na službenu osobu		1	1	1	
Prisila prema službenoj osobi					1
Nasilničko ponašanje	4	4	1	2	
Zloupotaba opojnih droga	13	10	10	16	
Dovođenje u opasnost života i imovine	2	1			2
Lažno prijavljivanje kaznenih djela	1	1			
Oduzimanje tuđe pokret. Stvari	1	3	3	1	
Oduzimanje ili uništenje sl. pečata	1		1		
Krivotvorenje novca		3			
Krivotvorenje isprave		1	3		
Sprječavanje služb.osobe u obavljanju služb.dužnosti		1	1		
Uništenje i oštećenje znakova za opasnost			1		1
Širenje lažnih i uznemirujućih glasina			1	1	
Teška KD protiv opće sigurnosti			1		
Spolni odnos s djetetom			1		
Bludne radnje					1
Računalna prijevvara			1		4
Nedozvoljena uporaba osobnih podataka					1
Lažna uzbuna					1
Nedozvoljeno posjed.,izrada i nabavka oružja i ekspl.tvari					1
Izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu					1
UKUPNO	55	97	97	67	39

Izmjenama Kaznenog Zakona od 2013. godine za posjedovanje male količine droga (za osobne potrebe) više se ne podnosi Kaznena prijava kao ranije, nego se u pravilu podnosi prekršajna prijava. Kaznena prijava se podnosi samo kod posjedovanja većih količina droga ili ukoliko se dokaže da je droga namijenjena za prodaju. Zbog navedenih zakonskih promjena u 2013.g., nema malodobnih počinitelja kaznenog djela zlorabe opojnih droga.

Do 2013.g. zloraba sredstava ovisnosti bila je na trećem mjestu po broju evidentiranih slučajeva sa udjelom od oko 15% u ukupnom broju prijavljenih kaznenih djela počinjenih od strane maloljetnika. Najčešća opojna droga koju konzumiraju maloljetnici je marihuana čija potrošnja posljednjih godina raste, a uočen je i izrazitiji porast stope potrošnje droge amfetaminskog tipa. Zloraba opojnih droga značajan je kriminogeni čimbenik i vrlo čest izvor asocijalnog i antisocijalnog ponašanja mladih koji za sobom povlači rast kaznenih djela iz oblasti imovinskog kriminaliteta.

Ukupno promatrajući strukturu ostalih prijavljenih kaznenih djela koja su počinile maloljetne osobe u razdoblju od 2009. do 2013. godine vidljivo je da u promatranom razdoblju ne dolazi

do značajnih promjena u vrsti evidentiranih kaznenih djela. Poznato je da su među maloljetnim osobama **imovinska kaznena djela** najčešća kriminalna pojava, što je slučaj i na području koje pokriva Policijska uprava dubrovačko-neretvanska. Udio kaznenih djela imovinskog kriminaliteta u koji spadaju kaznena djela *krađe, teške krađe, oduzimanje tuđe pokretne stvari* i sl., u ukupnom broju prijavljenih kaznenih djela čini 37%. Spomenuti delikti najčešće su posljedica trenutnog iskušenja i vrlo se često rade u skupinama. Krađe počinjene od strane maloljetnika nikada se ne smiju podcijeniti jer je većina delikvenata svoju kriminalnu karijeru započela iz navike.

Kaznena djela sa elementima nasilja u koje spadaju *tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda, prijetnja* i sl., na drugom su mjestu po broju prijavljenih slučajeva i čine 28% u ukupnom udjelu maloljetničke delikvencije u promatranom razdoblju. Prijavljeni slučajevi odnose se na fizičko nasilje, a njihov je broj u posljednje dvije godine u padu, što je rezultat niza aktivnosti koje Policijska uprava dubrovačko-neretvanska poduzima s ciljem sprječavanja ove pojave. Ako nasilje promatramo u širem kontekstu kao aktualne probleme možemo istaknuti pojavu novih oblika nasilja te porast ozbiljnosti i opasnosti nasilja

Tabela 4. Vrsta prekršaja i broj maloljetnih počinitelja u DNŽ u razdoblju od 2009.g.-2013.g

Vrsta prekršaja	2009	2010	2011	2012	2013
Drsko ponašanje	36	55	31	21	14
Odavanje prosjačenju	1			1	
Odavanje pijanstvu na javnom mjestu		1			
Uživanje droga na javnom mjestu			2	3	2
Davanje alkohola osobama pod utjecajem alkohola				1	
Tučnjava	10	26	21	13	13
Svađa, vika i sl.	13	16	14	12	7
Omalovažavanje ili vrijeđanje pol. Službenika	3	1	6	1	4
Omalovažavanje ili vrijeđanje ostalih državnih tijela	1	1			
Neovlašteno pucanje iz vatrenog oružja	3	2			
Držanje životinja bez nadzora		1			
Ostali prekršaji			3	2	2
Ukupno	67	103	77	54	42

U promatranom razdoblju, u DNŽ, maloljetne osobe, osim 2010. g. kod je napravljeno 103 prekršajna djela, naprave u prosjeku šezdesetak prekršajnih djela godišnje u DNŽ. Prema evidencijama koje vodi Policijska uprava Dubrovačko-neretvanska, posljednje 3 godine, njihov broj kontinuirano pada.

Prema strukturi prekršaja u promatranom razdoblju ukupno, najzastupljeniji su prekršaji s elementima nasilja i to: *drsko ponašanje* s 45,8%, zatim *tučnjava* s 24,2% i *svađa i vika* s 18,1% udjela u ukupno počinjenim prekršajima.

Osobe mlađe od 16.g. u noćnom izlasku bez pratnje odrasle osobe

Tabela 5. Broj zatečenih osoba mlađih od 16 godina u noćnom izlasku bez pratnje roditelja ili neke druge punoljetne osobe u koju roditelj ima povjerenje (čl. 95 Obiteljskog zakona) u DNŽ u razdoblju od 2009.g.-2013.g.

Godina	PP Dbk	PP Ston	PP Gruda	PP Korčula	PP Ploče	PP Metković	Ukupno
2009	48	4	12	8	4	6	84
2010	20	2	12	0	8	6	48
2011	16	1	16	2	5	8	48
2012	36	3	25	6	12	9	61
2013	25	-	32	18	9	10	94

Broj zatečenih osoba mladih od 16 godina u noćnom izlasku bez pratnje roditelja ili neke druge osobe u koju roditelj ima povjerenje je u prosjeku 67 djece godišnje. Kao najčešći razlog kršenja zakonske odredbe o zabrani noćnih izlazaka djece zabilježena je *dozvola roditelja* djece zatečene u zabranjenim noćnim izlascima, dok se u manjem broju slučajeva radi o *neposlušnosti djece*.

Podaci Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-Neretvanske županije iz istraživanja 2011.g. govore o pravim razmjerima epidemije noćnih izlazaka djece mlađe od 16. godina. Oko 10,5 % učenika I i 25,8% učenika II razreda srednje škole (ukupno oko 550 učenika I i II razreda u županiji) često i vrlo često se iz noćnih izlazaka kući vraćaju u jutarnjim satima, a još ih se 37% (oko 1100 učenika) u jutarnjim satima vraća kući ponekad. Radnim danom izlazi navečer 13,8% učenika I i 16,9% učenika II razreda srednje škole. S izlascima djeca počinju još u osnovnoj školi.

ZAKLJUČAK:

Odgovori policije u odnosu na prethodno spomenuta kaznena djela, prekršaje i štetna ponašanja posljednjih su godina poprimili drukčija obilježja te se od primarno represivnih usmjeravaju prema preventivnim aktivnostima i djelatnostima poput usmjeravanja na otkrivanje kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika, provođenjem edukativnih programa za učenike, roditelje i nastavnike, uvođenjem posebnog ustroja specijaliziranih policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju u sustavu policije, djelovanjem kontakt policajca i Vijeća za komunalnu prevenciju, postupanjem prema Protokolu o postupanju u slučajevima nasilja među djecom i mladima itd.

Zakonom o sudovima za mladež propisano je da u predmetima kriminaliteta djece i maloljetnika postupaju specijalizirani policijski službenici za mladež. Radi se o policijskim službenicima koji su prošli posebne edukacije za rad s najmlađom dobnom skupinom u slučajevima kada su djeca i maloljetne osobe počinitelji kažnjivih radnji i u slučajevima kada su na njihovu štetu počinjene određene kažnjive radnje. Osnovna razlika policijskog postupanja prema maloljetnim osobama od postupanja prema odraslim počiniteljima kaznenih djela je u zakonskom zahtjevu da se uz okolnost o počinjenju nekog kaznenog djela rasvjetljavaju okolnosti vezane uz ličnost i okruženje u kojem maloljetna osoba živi.

Dobivene obavijesti policijskim službenicima pružaju mogućnost sagledavanja uzroka delikventnog ponašanja i usporednog postupanja u području kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika. Naime, svako delikventno ponašanje u svojoj biti izaziva težnju za kompenzacijom osjećaja manje vrijednosti. Mladi delikventi su često u sukobu s okolinom, zakonom i policijom, što kod njih izaziva dodatan osjećaj straha i nesigurnosti, a nerijetko su i sami žrtve kriminalnog ponašanja od strane rodbine i poznanika.

Jedna od temeljnih zadaća policijskih službenika za maloljetničku delikvenciju na području svoje nadležnosti je opažanje pojava oblika ponašanja ili situacija koje ugrožavaju djecu i maloljetnike. Obzirom na kompleksnost pojave kao i uzročnika njenog nastanka, neophodno je uložiti dodatne napore u povezivanju svih relevantnih institucija s ciljem rane detekcije, dijagnosticiranja poremećaja, ali i rizičnih činitelja, te sustavnog provođenja mjera pojačane skrbi i nadzora nad djecom.

2.2. Odgojno obrazovne ustanove u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

2.2.1. Osnovne i srednje škole

U 31 osnovnoj školi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u školskoj godini 2012./2013. upisano je ukupno 9645 učenika i još je u 16 srednjih škola upisano 5727 učenika. Od oko 7200 dorađe za predškolski odgoj u vrtiće je upisano oko 1730 (DBK) +380 (KONAVLE)+ ŽUPA DUBROVAČKA (450) + DUBROVAČKO PRIMORJE (40) + STON (60) + OREBIĆ (200) + KORČULA (170) + SMOKVICA (20) + BLATO (125) + VELA LUKA (100) + METKOVIĆ (410) + OPUZEN (90) + PLOČE (240) + LASTOVO (26) djece. Na dubrovačkom sveučilištu na prvu godinu studija godišnje se upiše oko 450 studenata i na RIT Croatia još 75.

U praćenju problema u ponašanju djece i mladih, poteškoće se javljaju kod uočavanja, praćenja i suočavanja s ovom pojavom kad je riječ o ponašanjima koja nisu zakonom sankcionirana, a kojima dijete/mlada osoba izravno ugrožava sebe ili druge pojedince i skupine (npr. izostajanje iz škole, prekidanje školovanja, laganje, varanje, agresija, odavanje skitnji, destruktivno ponašanje, samovolja, ovisnost o drogi i alkoholu i dr.). S takvim ponašanjima djece i mladih susreću se, prije svega, *institucije odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi, a rana dijagnoza i rana intervencija predstavljaju poseban izazov svim institucijama*. Za potrebe procjene pojavnosti problema u ponašanju među djecom i mladima u osnovnim i srednjim školama u DNŽ, Povjerenstvo je izradilo upitnik za procjenu udjela djece s takvim rizičnim ponašanjima ili čimbenicima. Upitnik je izradila grupa stručnih suradnika škola koristeći Obrazac procjene odgojno obrazovne situacije u školi. Od ukupno navedenih 30 varijabli, potvrdni odgovori grupirali su se oko 20 varijabli. Osim udjela djece kod koje je utvrđen barem jedan od rizičnih činitelja, procijenjen je udio djece kod koje je potrebno primjeniti neki oblik pojačanog nadzora, pomoći ili intervencije.

Ukupno su prikupljeni podaci za 2313 učenika (1177 učenika i 1136 učenica) osnovnih škola u DNŽ, od čega 935 učenika s područja Dubrovnika, Župe dubrovačke i Konavala, 177 s otoka Korčule i 1309 doline Neretve, odnosno 726 učenika I razreda (372 učenice i 354 učenika), 679 učenika V razreda (338 učenice i 341 učenika) i 908 učenika VIII razreda (444 učenice i 464 učenika).

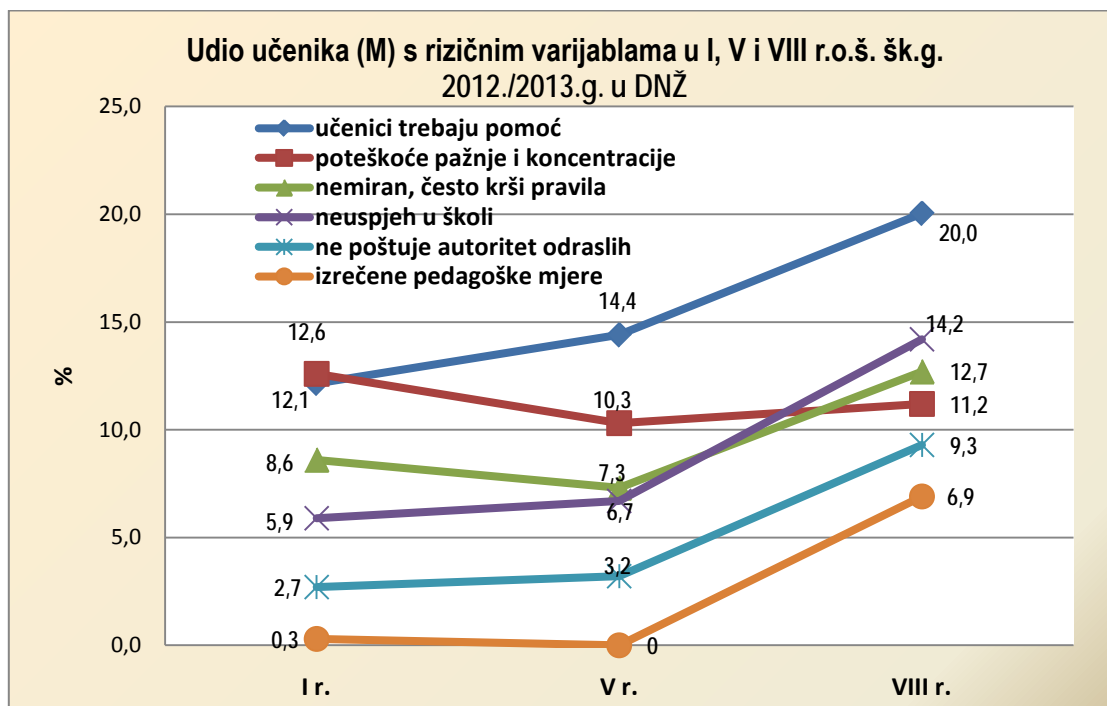
Tabela 6. Udio (%)učenika I, V i VIII-ih razreda osnovnih škola u šk.god. 2012/2013. u DNŽ prema spolu i zapaženim rizičnim varijablama

Ispitivane varijable rizičnih čimbenika	I razred	V razred	VIII razred
---	----------	----------	-------------

za razvoj problema u ponašanju	M	Ž	Ukup	M	Ž	Ukup	M	Ž	Ukup
Učenici s nekim od rizičnih čimbenika	14,4	6,7	12,9	17,3	11,8	14,6	21,1	10,1	15,7
Učenici koji trebaju neku vrst pomoći	12,1	5,4	9,4	14,4	8	11,2	20,0	7,9	14,1
roditelji rastavljeni	3,5	3,1	3,3	3,8	3	3,4	3,4	2,7	3,1
nema jednog ili oba roditelja	1,6	0,3	1	2,3	2,1	2,2	3,7	2	2,9
poteškoće pažnje i koncentracije	12,6	2,8	7,9	10,3	3,6	6,9	11,2	3,6	7,5
neuspjeh u školi	5,9	3,1	4,5	6,7	2,4	4,6	14,2	6,8	10,6
Nemiran, često krši pravila, discipl. prekršaji	8,6	2	5,4	7,3	0,3	3,8	12,7	1,8	7,4
ne poštuje autoritet odraslih	2,7	1,1	1,9	3,2	0,3	1,8	9,3	1,8	5,6
ostale TUR ili veće zdravstv. Teškoće	3,2	0,6	1,9	3,5	4,4	4	3,4	1,8	2,6
disfunkcionalna obitelj	1,1	2	1,5	0,6	1,8	1,2	3,2	1,1	2,2
teške soc.ekon. prilike	1,9	1,1	1,5	0,9	0,3	0,6	2,8	1,1	2
alkohol u obitelji	0,3	0,6	0,4	0,6	0,6	0,6	2	0,5	1,3
droge u obitelji		0,3	0,1				0,2	0,2	0,2
psihijatrijske bolesti u obitelji		0,6	0,3	0,6	0,3	0,4		0,5	0,2
Sumnja na zanemariv. ili zlostavljanje	0,5	0,3	0,4		0,3	0,1	0,4	0,2	0,3
često se ponaša agresivno	1,6	0,6	1,1	0,9		0,4	3	0,7	1,9
često bježi ili izostaje neopravdano	0,3		0,1				1,9	0,9	1,4
Laganje, krađa	0,5	0,3	0,4	0,6		0,4	1,3	0,7	1
konzumira alkohol							0,9	0,9	0,9
Previše vremena igra igre i igre na sreću				1,8		0,9	2,8	0,7	1,8
Nasilan i zlostavlja druge učenike	1,3	0,3	0,8	0,9		0,4	0,6	0,5	0,6
bježi od kuće, skita se, izlazi noću uprkos zabrani roditelja				0,3	0,3	0,3	0,4	0,7	0,6
autodestruktivno ponašanje		0,3	0,1	0,9		0,4	0,6	0,5	0,6
eksperimentira s drogom							0,6		0,3
potišten, tužan izrazito povučen	1,1	0,6	0,8	1,2	0,9	1	1,3	1,4	1,3
Upućen u druge ustanove (psihol. psihij)	1,3	1,1	1,2	1,5	1,5	1,5	0,6	1,8	1,2
upućena prijava Centru za socijalnu skrb		0,3	0,1	0,3	0,3	0,3	1,7	0,2	1
evidentiran u CZSS				0,3		0,1	2,2	0,2	1,2
upućena prijava policiji		0,3	0,1				0,9	0,2	0,6
izrečene pedagoške mjere	0,3		0,1				6,9	1,4	4,2

12% učenika (M-dječaci) I razreda i 20% učenika (M-dječaci) VIII razreda, a 5,4% % učenica (Ž-djevojčice) I razreda i 7,9% učenica (Ž-djevojčica) VIII razreda ima jednu ili više rizičnih varijabli zbog kojih trebaju neku vrstu pomoći ili intervencije. Varijable: rastavljeni roditelji, bez jednog ili oba roditelja; teške socio-ekonomske prilike i zdravstvene teškoće nisu smatrane rizičnima same po sebi tj. ukoliko su bile izolirane.

Graf 1.

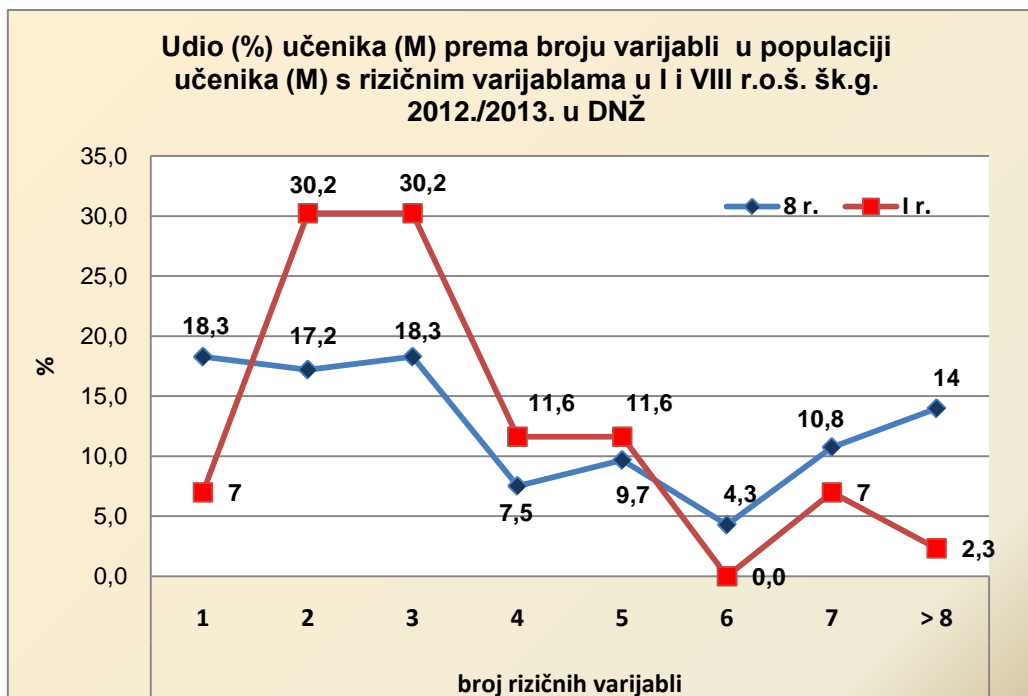
Među svim učenicima (dječaci) I razreda osnovnih škola u DNŽ, najčešći rizični čimbenici ili ponašanja su: poteškoće pažnje i koncentracije (12,6%), disciplinski prekršaji (8,6%) i neuspjeh u školi (5,9%). Među učenicima najzastupljeniji je neuspjeh u školi (6,8%). 12,1% dječaka i 10 % svih učenika I razreda treba neki od oblika pomoći ili intervencije kako bi se spriječilo zadržavanje ili pogoršanje navedenih rizičnih činitelja.

Među svim učenicima (dječaci) V razreda u DNŽ, najčešće zastupljene poteškoće u ponašanju ili rizični čimbenici za pojavu poteškoća su: poteškoće pažnje i koncentracije 10,3%, neuspjeh u školi (6,7%), disciplinski prekršaji (7,3%), ne poštivanje autoriteta odraslih (3,2%). Među učenicima najzastupljenije su ostale teškoće u razvoju ili veće zdravstvene teškoće (4,4%) i poteškoće pažnje i koncentracije (3,6%). Procjenjuje se da ukupno 11% učenika V razreda (14,4 % dječaka i 8% djevojčica) treba neki od oblika pomoći ili intervencije kako bi se spriječilo pogoršanje navedenih rizičnih činitelja.

Među učenicima (dječaci) VIII razreda osnovnih škola u DNŽ, najčešći rizični čimbenici ili ponašanja su neuspjeh u školi (14,2%), disciplinski prekršaji (12,7), poteškoće pažnje i koncentracije (11,2%) i ne poštivanje autoriteta odraslih (9,3%). 6,9% učenika ima izrečene pedagoške mjere. Među učenicima najzastupljeniji je neuspjeh u školi (6,8%).

Ukupno je kod 14,6% učenika VIII razreda (20% dječaka i 8% djevojčica) prisutan neki od rizičnih ponašanja ili okolnosti koje zahtijevaju neki od oblika pomoći, praćenja ili intervencije kako bi se spriječilo pogoršanje navedenih rizičnih činitelja.

Graf 2.

S dobi raste udio učenika kod kojih je uočeno postojanje rizičnih varijabli. 12% učenika I razreda i 20% učenika VIII razreda, a 5,4% učenika I razreda i 7,9% učenika VIII razreda ima jednu ili više rizičnih varijabli zbog kojih trebaju neku vrstu pomoći ili intervencije.

Te razlike još su izrazitije kada se promatraju razlike unutar populacije učenika s rizičnim čimbenicima (s dobi opada udio učenika s manjim, a raste udio učenika s većim brojem rizičnih varijabli). Među učenicima kod kojih su uočene rizične varijable, 2 i 3 varijable u I razredu ima 60%, a u VIII razredu 36% učenika s rizičnim varijablama. Istovremeno udio učenika s 6 i više varijabli raste s 9,3% u I na 29,1% u VIII razredu.

Navedene rizične varijable samo su dio rizika za razvoj problema u ponašanju kojima su djeca izložena. Premda u osmim razredima već značajan udio učenika konzumira alkohol, to rizično ponašanje učenika je van nadzora škole (prepoznato je tek 1% učenika). Slična je situacija i s prepoznavanjem djece (2,8%) koja previše vremena provode za kompjutorom (igrice i sl.), a najviše zabrinjava vrlo niska razina prepoznavanja vršnjačkog nasilja u školi (0,6%). U literaturi i prema istraživanjima provedenim i na području RH, udio vršnjačkog nasilja kreće se oko 15-20%.

Dok je udio učenika s poteškoćama pažnje i koncentracije u I, V i VIII razredu podjednak, s dobi značajno raste udio učenika s neuspjehom u školi, disciplinskim prekršajima i udio učenika koji ne poštuje autoritet odraslih.

Uočljive su i značajne razlike u udjelu djece s pojedinim ponašanjima ili rizičnim čimbenicima između dijelova županije. Npr. najviše učenika s neuspjehom u osnovnim školama je na području Neretve (19,1%), a najmanje na području Dubrovnika (7,7%). Ovako velike razlike tek djelomično odražavaju stvarne razlike. One su većim dijelom posljedica neujednačenih kriterija, te različite prakse i kapaciteta prepoznavanja i bavljenja problemom kao i različitim vrstama pritisaka u različitim sredinama.

Od srednjih škola samo su tri škole vratile obrađene upitnike. Neki od rizičnih čimbenika zabilježen je kod 10% učenika (M), a njih 7 % ima više od 4 rizična činitelja.

Udio učenika prvih razreda u 3 srednje škole u DNŽ prema rizičnim čimbenicima registriranim u upitniku

Tabela 7. Udio (%) učenika srednjih škola u šk.god. 2012/2013. u DNŽ prema zapaženim rizičnim varijablama

Ispitivane varijable rizičnih čimbenika za razvoj problema u ponašanju	%
nemiran/na, često krši pravila (disciplinski prekršaji)	8,0
izrečene pedagoške mjere	7,4
poteškoće pažnje i koncentracije	5,7
neuspjeh u školi	5,7
često bježi ili ne dolazi na nastavu (neopravdano)	5,7
ne poštuje autoritet odraslih	4,6
narušeni odnosi u obitelji, loša kontrola i komunikacija roditelja i djece (disfunkcionalna obitelj)	4,0
često se ponaša agresivno	2,3
ponavlja razred	1,7
bježi od kuće, skita se, izlazi noću uprkos zabrani roditelja	1,1
konzumira alkohol	1,1
previše vremena provodi igrajući igrice i igre na sreću	1,1
teške soc.ekonomske prilike	1,1
autodestruktivno ponašanje	0,6
laganje, krađa	0,6
evidentiran u CZSS	0,6
alkohol u obitelji	0,6
nasilno se ponaša i zlostavlja druge učenike	0,0
eksperimentira s drogom	0,0
potišten, tužan izrazito povučen	0,0
evidentiran u policiji ili odvjetništvu	0,0
droge u obitelji	0,0
psihijatrijske bolesti u obitelji	0,0
sumnja na zanemarivanje ili zlostavljanje	0,0
ostale teškoće u razvoju ili veće zdravstvene teškoće	0,0
upućena prijava Centru za socijalnu skrb	0,0
upućena prijava policiji	0,0
upućen u druge ustanove (psiholog, psihijatar)	0,0

U srednjim školama još više dolazi do izražaja kako se u školama dominantno uočavaju problemi vezani uz nastavu i usvajanje školskih znanja. Ne uočavaju se rizični čimbenici konzumiranje alkohola i droga, nasilno ponašanje i vršnjačko zlostavljanje, potištenost i sl., unatoč visokoj zastupljenosti ovih rizika u toj dobi. Posebno zabrinjava i činjenica da se ne uočavaju ni ostale teškoće u razvoju ili veće zdravstvene teškoće, koje su konstantna varijabla u populaciji. Sukladno razini uočavanja poteškoća za pretpostaviti je i da su mjere podrške

učenicima u srednjoj školi, slabije zastupljene od mjera podrške učenicima u osnovnim školama, odnosno da su one gotovo isključivo domena stručnih službi škola.

Na razini županije, u svim školama provode se školski preventivni programi, za čiju su provedbu zaduženi koordinatori za provođenje ŠPP-a, a njihov rad koordinira županijski koordinatorski. Izrađuju se godišnji planovi, prati se provođenje i daju godišnja izvješća. U provedbi preventivnih programa škole surađuju sa Zavodom za javno zdravstvo i Policijskom upravom, a po potrebi i drugim suradnicima. Nakon uvođenja zdravstvenog odgoja ŠPP više daje naglasak na prevenciju ovisničkih ponašanja (svih 5 ovisnosti), na prevenciju nasilja, pogotovo na sportskim objektima. Program STOP NASILJU U ŠPORTU provode nastavnici TZK u suradnji s pedagoškom službom. U osnovnim školama se planiraju i realiziraju teme ŠPP-a na satu razrednika kao i na satovima pojedinih nastavnih predmeta. Planiraju se i provode programi i projekti u svrhu promicanja zdravih stilova života, sigurnosti na internetu, stručna usavršavanja djelatnika iz pedagoško-psihološkog područja te povremeno provode analize odgojno-obrazovne situacije u školi.

U svrhu poboljšanja komunikacije na relaciji učenik- učitelj-roditelj, razrednici i stručna služba provode na SRZ(sat razredne zajednice) i na roditeljskim sastancima radionice i savjetovanja prema aktualnim problemima, pojavama ili događajima.

2.2.2. Predškolski odgoj i obrazovanje

Problemi u ponašanju djece predškolske dobi

U predškolskoj dobi kada razvoj djeteta još nije dovršen, treba biti oprezan prilikom procjenjivanja stanja i ponašanja koja se mogu nepovoljno razvijati. Treba razlikovati smetnje ili probleme koji su prolaznog karaktera, od onih koji predstavljaju rizik i smetnja su redovnom razvoju. Neka ponašanja mogu biti obilježja redovnog razvoja, ali njihovo **zadržavanje** nakon određene dobi, uz naglašen **intenzitet** i **trajanje** mogu postati štetna za daljnji razvoj.

Problemi u ponašanju djece predškolske dobi u DNŽ, analizirani su prema autorima Bašić, Koller- Trbović, Žizak, te su evidentirana ponašanja iz područja:

1. Poremećaji u socijalnom razvoju (agresivnost, nametljivost , prkos povučenošć ...)
2. Poremećaji u emocionalnom razvoju (strah, plašljivost, plačljivost, povučenošć, ljubomora, ljutnja ...)
3. Poremećaji navika (poremećaji eliminacije, prehrane, spavanja, govora, motorike...)

Za pedagošku godinu 2012./2013. prikupljeni su podaci s područja grada Dubrovnika i Cavtata. Ostali vrtići na području Županije nisu dostavili podatke. Na osnovu poslanih kriterija odgojiteljice svih odgojnih skupina procjenile su postojanje problema u ponašanju predškolske djece. Od ukupno 2012 djece, identificirano je 63 (3%) djece s s nekim od problema ponašanja. Najčešća identificirana ponašanja su agresivnost i prkošenje. Ostala prepoznata ponašanja su poremećaji prehrane, nametljivost, povučenošć, strah, mucanje.... Roditelji djece s problemima u ponašanju uključeni su u individualno savjetovanje od strane stručno razvojne službe vrtića. Odgojiteljice u suradnji sa stručnom službom provode specifične preventivne projekte s djecom u odgojnim skupinama u kojima su evidentirana djeca s agresivnim ponašanjima. Temeljni ciljevi su učenje socijalnim vještinama

(prihvatanje različitosti, jačanje slike o sebi, razvoj empatije, prepoznavanje svojih i tuđih osjećaja i sl.). Ciljano se organiziraju radionice za roditelje za određene odgojne skupine na teme: Odgojne granice, Odgovorno roditeljstvo, Problemi u ponašanju kod djece vrtićke dobi, Kako prepoznati i kako postupati u slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece, Protokoli ponašanja u kriznim situacijama, Dijete u situaciji razvoda roditelja, Tugovanja kod djece, Kako prevenirati agresivnost u vrtiću, Hiperaktivno dijete. S edukacijom roditelja počinje se od najranije dobi pa su teme radionica za roditelje u jasličkoj dobi: „Prve tri su najvažnije“ (ciklus radionica), Smotra projekata – Dječja prava, Odvikavanje od pelena i Razvojne karakteristike djece. Dvadeset odgojiteljica i stručnih suradnica završilo je edukaciju iz CAP programa (prevencija zlostavljanja) i kreće se sa primjenom radionica za predškolsku djecu. Broj djece s različitim problemima u ponašanju značajno je veći od evidentiranog u ovoj analizi, pa su tako i mjere koje se provode nedostatne i nepravovremene. Razlog tome je nedovoljan broj osoblja u stručno razvojnim službama vrtića (psiholozi, logopedi, defektolozi ..)

Zaključak

Možemo ustvrditi da u odgojno obrazovnim ustanovama postoji značajan broj djece i mladih za koje stručnjaci procjenjuju da su izloženi rizičnim čimbenicima bilo da se radi o rizičnom ponašanju ili žive u rizičnim uvjetima ili postoje drugi rizični čimbenici zbog kojih bi im trebalo osigurati primjerenu pomoć, odnosno i njih i roditelje obuhvatiti primjerenim preventivnim programima, uključiti u primjerene programe školovanja i sl. U osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj pa tako i u DNŽ provodi se niz različitih programa prevencije (opći i specifični programi), oblika školovanja (posebni, prilagođeni, pomoć u učenju, produženi stručni boravak i sl.) koje provode zaposlenici/zaposlenice škole, vanjski suradnici/suradnice, udruge ili druge institucije. Iako škole provode čitav niz odgojno obrazovnih aktivnosti uključujući i školske preventivne programe, ne postoji sustavan način uočavanja, evidentiranja, primjene intervencija, a što je najvažnije praćenja i procjene učinkovitosti programa čiji je cilj prevencija poremećaja u ponašanju. Pojedina izuzetno rizična ponašanja ili čimbenici su značajno zanemareni u smislu slabog otkrivanja od strane škole (konzumiranje alkohola i drugih droga, vršnjačko nasilje, izloženost medijima, igre na sreću), a postoje i značajne razlike između škola. Za osiguranje kvalitete provođenja školskih preventivnih programa treba raditi sustavno, pratiti i poticati njihovo provođenje te redovno godišnje provoditi evaluaciju, odnosno procjenu učinkovitosti kroz izvješća, ali i putem seminara i skupova radi unapređivanja znanja i vještina i razmjene iskustava dobre prakse. S obzirom da je zdravstveni odgoj sadržajno obuhvatio teme školskih preventivnih programa potrebno je redefinirati ulogu koordinatora ŠPP-a i unaprijediti njihov rad na upravljanju programima s naglaskom na prepoznavanje specifičnih potreba i praćenje učinkovitosti primjenjenih programa.

Potrebno je ojačati stručne službe, ekipirati timove (psiholozi, logopedi, socijalni pedagozi..), razvijati specifične programe rada i značajno unaprijediti provođenje diskretnog zaštitnog postupka za djecu u riziku i razreda kao terapijske zajednice za sve probleme koji se u razredu događaju, redovito pratiti odgojno-obrazovnu situaciju kroz obavezno godišnje izvješće za svu djecu u svim školama, a lokalno djelovati u suradnji sa svim relevantnim institucijama. Provođenje učinkovitih školskih programa prevencije korištenja sredstava ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja učenika zakonska je i društvena obveza svih škola u RH. Ova je obveza dio više nacionalnih strategija u RH. U svakoj školi je imenovan voditelj školskih preventivnih programa, kao i školsko povjerenstvo. Školski preventivni programi sastavnica su godišnjih planova i programa odgojno-obrazovnih ustanova. Jačanje kapaciteta škola za planiranje i

provedbu školskih preventivnih programa jedna od važnijih zadaća sustava obrazovanja i javnoga zdravstva. Potrebno je unaprijediti kvalitetu ŠPP-a korištenjem relevantnih rezultata istraživanja, koji će školama pružiti povratne informacije o procjenama njihovih učenika, omogućiti im usporedbu s ostalim školama u DNŽ i samoanalizu pomoću odgovarajućeg samoevaluacijskog vodiča. Krajnji cilj je omogućiti školama izradu fokusiranih preventivnih programa temeljenih na samoanalizi i samovrednovanju.

2.3 Zdravstvene ustanove u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

U DNŽ uz Opću bolnicu Dubrovnik, djeluje 5 Domova zdravlja s 11 pedijatar, 77 obiteljskih liječnika i 11 psihijatar (3 u zakupu ili privatna), Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije s 4 Odjela školske medicine i Odjelom za mentalno zdravlje te Hitna medicinska pomoć.

Poslovi vezani uz probleme u ponašanju kod djece i mladih u zdravstvenom sustavu vezani su uz obradu, tj. postavljanje dijagnoze, liječenje i suradnju s drugim institucijama.

Pedijatri i obiteljski liječnici djecu kod kojih postoje simptomi koji upućuju na neke od psihopatoloških stanja ili rizika upućuju u Jedinicu za poremećaje razvojne dobi ili psihijatru Odjela za psihijatriju Opće bolnice Dubrovnik, Odjelu za mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, a dio djece obrađuje se i u Odjelima školske medicine ZZJZ-DNŽ, kao i privatnim psihijatrijskim ambulancama.

Tablela 8. Broj djece i mladih u dobi do 19.g., liječenih kao dijagnoze F 10 do F 11 i ostali duševni poremećaji i poremećaj ponašanja u DNŽ u 2013.g.u ambulancama obiteljske medicine

Dijagnoza	DNŽ		Dubrovnik		Otoci i Pelješac		Dolina Neretve	
	0-6 god.	7-19. god.	0-6 god.	7-19. god.	0-6 god.	7-19. god.	0-6 god.	7-19. god.
Duševni poremećaji i porem.ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola (F 10)	0	1	0	0	0	0	0	1
Duševni poremećaji i porem.ponašanja uzrokovani uzimanjem psihoakt. Tvari (F 11-19)	0	12	0	11	0	1	0	0
Ostali duševni poremećaji i poremećaji ponašanja*	223	324	92	144	32	64	99	116
UKUPNO	223	337	92	155	32	65	99	117

*izuzete su dijagnoze iz grupe shizofrenije, neuroze i duševna zaostalost (F 20-29, F 40-48 i F 70-79)

U 2013.g. kod liječnika obiteljske medicine, pod dijagnozama iz grupe F 10 do F 11 i ostali duševni poremećaji i poremećaji ponašanja ukupno je evidentirano 559 djece i mladih do 19 godina, od čega 222 u dobi od 0-6 g. Samo jedno dijete (mlada osoba) je liječeno zbog posljedica konzumiranja alkohola, dok ih je 12 liječeno zbog zlouporabe droga (dijagnoze iz grupe F 10 do F 11).

Podaci za Hitnu medicinsku pomoć (HMP) za 2013.g. su još nepotpuni. U 2012.g. u HMP je zbog posljedica konzumiranja alkohola liječeno 34 djece i mladih, što čini gotovo dvije trećine svih mladih u dobi do 19.g. koji su zbog dijagnoza iz grupe F 10 do F 11 i ostali duševni poremećaji i poremećaji ponašanja potražili pomoć u HMP, u DNŽ u 2012.g.

Tabela 9. Broj djece i mladih u dobi do 19.g. (prema spolu) liječenih kao dijagnoze F 10 do F 11 i ostali duševni poremećaji i poremećaj ponašanja u sekundarnoj konzilijarnoj zaštiti pedijatrije i psihijatrije Opće bolnice Dubrovnik u 2013.g.

Djelatnost	MKB šifra	Spol	Dob	
			0-6	7-19
Pedijatrija	Ostali duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	M	22	19
		Ž	9	6
Psihijatrija	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	M	0	6
		Ž	0	1
	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem psihoakt. Tvari	M	0	0
		Ž	0	0
	Ostali duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	M	13	124
		Ž	2	52
Ukupno	M	13	130	
	Ž	2	53	
OB Dubrovnik	Ukupno	M	35	149
		Ž	11	59
		M+Ž	46	208

* izuzete ostale psihijatrijske dijagnoze (F 20-29, F 40-48 i F 70-79)

U 2013. g. u DNŽ u konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti u Općoj bolnici Dubrovnik, zbog duševnih poremećaja uzrokovanih konzumiranjem alkohola liječeno je 7 osoba od čega 6 mladića i 1 djevojka. Zbog duševnih poremećaja uzrokovanih konzumiranjem psihoaktivnih tvari u 2013.g. u Općoj bolnici Dubrovnik nije liječena ni jedna osoba. Zbog ostalih duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja liječeno je 46 djece (35 muških i 11 ženskih) u dobi do 6.g. i 208 djece i mladih (149 muških i 59 ženskih) u dobi od 7-19.g.

U Odjelu za mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo DNŽ u 2013.g. ukupno je liječeno 39 djece i mladih u dobi od 7-19. godina, od čega 12 zbog poremećaja u ponašanju, 6 zbog zlouporabe marihuane (od čega 2 zbog štetne uporabe i 4 zbog ovisnosti o kanabinoidima). 1 osoba mlađa od 19 godina liječena je zbog ovisnosti o heroinu.

Najveći broj djece i mladih obradi se godišnje u Jedinici za poremećaje razvojne dobi Opće bolnice Dubrovnik, gdje se u prosjeku godišnje obradi i liječi oko 1000-1100 djece i mladih, od čega zbog dijagnoza Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja oko 780-800, od čega je oko 45% u dobi od 0-6.g. i 55% u dobi od 7-19.g. Ukupni godišnji broj dolazaka djece i mladih u Jedinicu za poremećaje razvojne dobi kreće se oko 8000, a prosječni broj dolazka po djetetu je 7-8 puta.

U ambulantom školske medicine u DNŽ u školskoj godini 2013./2014. zbog problema duševnog zdravlja uključujući rizična ponašanja i poremećaj u ponašanju, u savjetodavni rad uključeno je 74 djece i mladih (51 učenik osnovnih, 21 učenik srednjih škola i 2 studenta) i njihovih roditelja.

Zbog različitih teškoća, godišnje se u DNŽ u prosjeku u postupku utvrđivanja psihofizičke sposobnosti djece i primjerenog oblika odgoja i obrazovanja obradi oko 75 do 80 učenika

(63% učenika i 37% učenica) osnovnih škola, od čega 54% zbog poteškoća usvajanja školskih znanja i vještina, 26% kombiniranih poteškoća, 8% poteškoća u ponašanju, 7% poteškoća u intelektualnom funkcioniranju, 3,6% zbog tjelesnog oštećenja, 0,7% oštećenja vida i 0,4% oštećenja sluha.

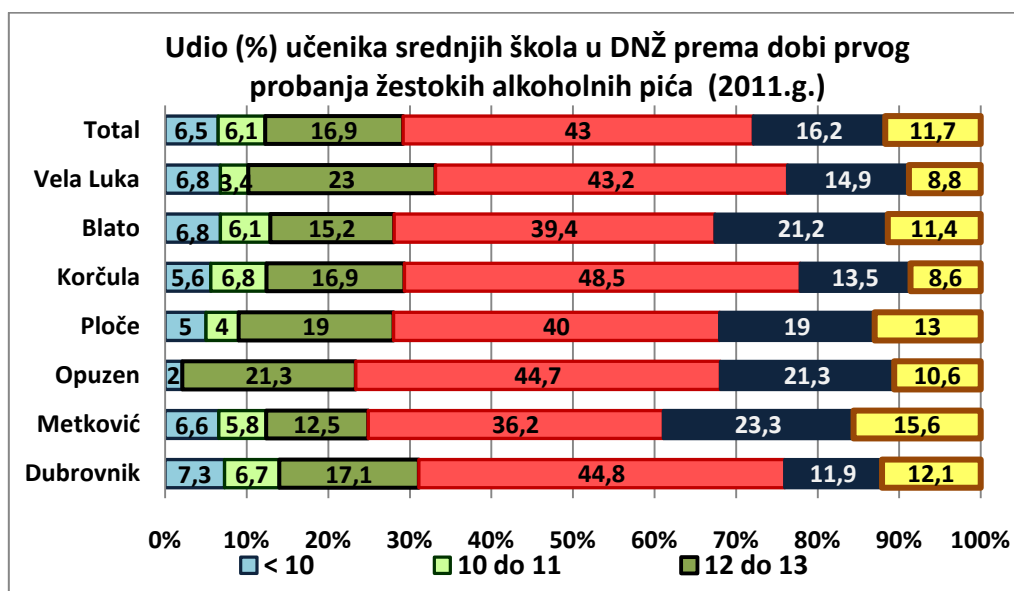
Konsumiranje alkohola

Mnogobrojni činitelji utječu na pojavu problema u ponašanju kod djece i mladih. Socijalizacija mladih značajno je otežana u suvremenom društvu koje karakterizira raspad obitelji i tradicionalnih vrijednosti, nestabilnost, krize i dinamične promjene. Masovni mediji imaju također velik utjecaj, formirajući kriterije vrijednosti i odražavajući se na ličnost mlade osobe, a ravnodušnost prema moralnim vrijednostima i prenaglašeno isticanje potrebe za stjecanjem materijalnih dobara negativno se odražava na pozitivni razvoj maloljetnika.

Velik broj prekršaja iz područja javnog reda i mira (tučnjave, drsko ponašanje na javnom mjestu, svađa, vika) maloljetnici čine upravo pod utjecajem alkohola. A upravo konzumiranje alkohola među malodobnom djecom jedan je od najvećih javno zdravstvenih rizika u populaciji djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. 2011. g. Zavod za javno zdravstvo DNŽ u suradnji s Institutom za društvena istraživanja u Zagrebu, proveo je četvrto po redu od 2001. g. istraživanje (u daljnjem tekstu Istraživanje) o različitim aspektima života mladih među učenicima svih srednjih škola u DNŽ.

Dok prema Istraživanju, u razdoblju od 2001. g. do 2011. g. konzumiranje cigareta među učenicima srednjih škola u DNŽ pokazuje kontinuirani blagi pad, konzumiranje vina i pive uz varijacije ostaje otprilike na istoj razini, konzumiranje žestokih alkoholnih pića bilježi kontinuirani rast. Sve veći udio djece počinje s konzumiranjem žestokih alkoholnih pića u ranijoj dobi.

Graf 3.

U dobi od 12 godina već oko 36% djece proba pivo i vino. Do dvanaeste godine 12% djece je probalo žestoka alkoholna pića, u dobi od 12-13 godina proba ih još 17%, a u dobi od 14-15 godina još 43% djece, tako da je u dobi od 16 godina, žestoka alkoholna pića konzumiralo već 72% djece u DNŽ.

Gdje djeca i mladi piju i gdje kupuju alkohol

Iako je prodaja alkohola maloljetnicima zabranjena, djeca i mladi se alkoholiziraju u našim domovima, na javnim mjestima uz prisustvo i pomoć odraslih.

Alkohol se najčešće konzumira u kafićima (60%), na tulumima i kućnim zabavama (47,8%) i u kući prijatelja (31%). U vlastitoj kući konzumira ga 13,3% te ispred trgovina ili oko škole oko 6% učenika srednjih škola u DNŽ. Alkohol najčešće kupuju u kafićima, trgovini i disco klubu, a ponekad ga uzimaju od kuće. Da im kupi alkohol često i vrlo često je zamolio stariju osobu svaki peti srednjoškolac (21%).

Od ukupne populacije učenika I i II razreda srednjih škola njih 73% su kupovali alkohol u kafiću i 64% u disco klubu, od čega ih je 93% uspjelo kupiti alkohol i u kafiću i disco klubu. 67% učenika u kafiću i 73% učenika u disco klubu dobili su alkohol bez da su ih pitali za godine. 25% učenika u kafiću i 20% učenika u disco klubu pitali su za godine i ipak prodali alkohol, a samo 7% učenika u oba slučaja nisu uspjeli kupiti alkohol.

Nešto je bolja situacija u trgovinama u kojima je alkohol kupovalo 61% učenika I i II razreda srednjih škola, od čega je njih 75% uspjelo kupiti alkohol (u 38% slučajeva trgovci su prodali bez pitanja za godine, u 37% slučajeva su pitali za godine i ipak prodali), a 25% učenika su pitali za godine i nisu im prodali.

Učestalost i količina pijenja i opijanje

Iako je konzumiranje alkohola zabranjeno za djecu i mlade od 18 godina, a pivo prema zakonu nije alkohol nego hrana, djeca i mladi, u oba zakonski definirana proizvoda s alkoholom (alkohol i hrana) konzumiraju značajne količine alkohola u mjeri koja dugoročno šteti i pojedincima i društvu.

Nekoliko puta tjedno do svakodnevno, pivo pije svaki peti (20,3%), a vino i žestoka alkoholna pića svaki šesti (17%) učenik srednjih škola.

Žestoka alkoholna piće pije 10,5 % učenika prvih i 20% učenika četvrtih razreda, a prilikom jednog izlaska 18% učenika pije 4-5 žestokih alkoholnih pića, a 30% (17,7% učenika I razreda) ih pije 5 i više pića ili piju iz boce.

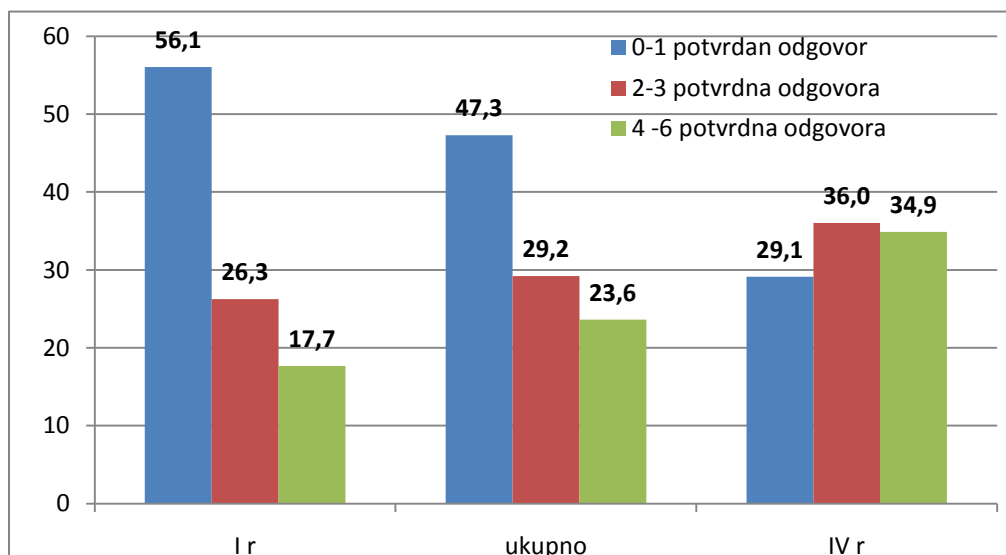
Ukupno, nekoliko puta mjesečno i češće žestoka alkoholna pića pije 56,1% srednjoškolaca (38,8% učenika I r. i 69,8% učenika IV r.).

Samo 17,7% (27,3% učenika I r. i 10,6% učenika IV r.) učenika nikad ne konzumira žestoka alkoholna pića. Samo 29% srednjoškolaca (44,4% učenika I r.) se nikad nije opilo. Samo jednom se opilo njih 15,4%, nekoliko puta godišnje 30%, nekoliko puta mjesečno 21,6% (13,2% učenika I r. i 31,4 % IV r.) i 3,8% nekoliko puta tjedno (3,9% učenika I r. i 4,3% učenika IV r.).

Posljedice ovakvih obrazaca pijenja kod djece i mladih, svoju pravu veličinu pokazat će tek u budućnosti, dok ih u ovom trenutku možemo tek procjenjivati kroz indikatore problematičnog pijenja kod djece i mladih. Za ovu procjenu, 2011.g. u Istraživanje su uvrštena i pitanja iz CRAFFT testa. Crafft test je test koji je napravljen za brzu procjenu ozbiljnosti problema pijenja kod adolescenata. Sastoji se od 6 pitanja. Dva ili više potvrdnih odgovora indicira moguće postojanje problematičnog pijenja kod adolescenata i zahtijeva daljnju analizu.

Na populaciji učenika završnih razreda srednje škole upitnik se kao anonimni upitnik primjenjuje od 2008.g.

Graf 4. Udio učenika srednjih škola u DNŽ u 2011.g. prema broju potvrđenih odgovora na pitanja u CRAFFT upitniku

Ovi rezultati dodatno upućuju na veliku ozbiljnost problema jer pokazuju da gotovo petina učenika prvih i trećina učenika završnih razreda srednjih škola piju po obrascu problematičnog pijenja ili bi mogli imati manje ili veće probleme zbog konzumiranja alkohola.

Da bi još preciznije opisali problem, u Tablici: koristeći udio djece koja imaju neko od rizičnih ponašanja u svezi konzumiranja alkohola, procijenjen je apsolutni broj srednjoškolaca u DNŽ, izloženih riziku zbog konzumiranja alkohola.

Tabela 10. Udio (i procjena broja) učenika srednjih škola izloženih riziku zbog konzumiranja alkohola u DNŽ u 2011.g.

Rizična ponašanja	%		Procijenjeni broj na populaciju	
	ukupno	IV r.	ukupno	IV r.
opije se nekoliko puta mjesečno	21,5	31,4	1213	295
opije se nekoliko puta tjedno	3,8	4,3	214	40
pije više od 5 pića ili iz boce	29,7	43,8	1675	412
vozili se s drugom osobom pod utjecajem alkohola (često i vrlo često)	24,4	36,8	1376	346
vozili pod utjecajem alkohola (često i vrlo često)	9,8	13,6	552	128
zaboravili stvari koje su radili dok su bili pijani (često i vrlo često)	20,5	26,8	1156	252
upali u nevolje zbog pijenja alkohola (često i vrlo često)	12,4	14,7	699	186
piju alkohol i kada su sami više puta tjedno ili svakodnevno	7,9	9,3	446	87

okolina govori da bi trebali smanjiti (često i vrlo često)	11,4	13,2	642	124
---	------	------	-----	-----

Prema procjenama prikazanim u tabeli 12., u srednjim školama u DNŽ, nekoliko puta mjesečno se opije oko 1200, a nekoliko puta tjedno oko 200 učenika. Oko 1150 učenika pije količine alkohola zbog kojih su često i vrlo često zaboravili stvari koje su radili dok su bili pijani, a više od 400 piju i kada su sami, učestalošću više puta tjedno do svakodnevno. Oko 1370 učenika se često i vrlo često vozilo s osobom koja je bila pod utjecajem alkohola, a oko 550 su i sami vozili u alkoholiziranom stanju. Svaki treći (34%) učenik upao je barem jednom u nevolju zbog konzumiranja alkohola, od čega svaki osmi (12,4%) često i vrlo često.

Konzumiranje ostalih droga

Trend konzumiranja ostalih droga u populaciji učenika srednjih škola u DNŽ u razdoblju od 2001.g. do 2011.g. pokazuje statistički značajan pad konzumiranja marihuane i stimulansa (primarno ecstasy), dok kod ostalih droga nema značajnijih razlika.

S konzumiranjem ilegalnih droga, prema Istraživanju počinje se u dobi od 14-15 g. U toj dobi marihuanu je prvi put probalo 9,5% učenika, a amfetamine 2,2% učenika.

Konzumiranje marihuane značajno je manje u 2011.g. u odnosu na 2001.g. Dok je 2001.g. marihuanu barem jednom probalo 27% učenika srednjih škola (15,4% učenika I r. i 53% učenika IV r.), u 2011.g. probalo ju je 18,3% učenika (11,2% učenika I r. i 34,5% učenika IV r.). Nekoliko puta mjesečno i češće marihuanu konzumira 12% učenika 2001.g. a 5,2% učenika 2011.g. (2,4% učenika I r. i 8,3% IV r.). Nekoliko puta mjesečno i češće ecstasy (amfetamine) konzumira 3,6% učenika 2001.g. i 1,7% učenika 2011.g. Do kraja srednje škole, barem jednom amfetamine proba 4,7% učenika. U konzumiranju sedativa nema značajne statističke razlike, snifanje je poraslo s 0,9% 2001 na 2,7% 2011. Konzumiranje kokaina i opijata kreće se oko 1%.

10,2% učenika srednjih škola (5,1% učenika I r. i 16,5% učenika IV r.) često i vrlo često izlazi na mjesta gdje se okupljaju ljudi koji koriste ilegalne droge. Njih 19,6% izlazi rijetko, a 70% nikad ne izlazi na takva mjesta. 14 % (6,6% učenika I r. i 20,4% učenika IV r.) učenika srednjih škola je često i vrlo često imalo iskustvo da im je netko pokušao prodati marihuanu ili neku drugu drogu.

Postoje primjetne razlike između škola, vrste škole i regija u odnosu na izloženost učenika rizičnim čimbenicima. Veća prisutnost rizičnih čimbenika praćena je većim konzumiranjem ilegalnih sredstava ovisnosti, zbog čega je neophodno rezultate istraživanja staviti u funkciju preventivnih programa na lokalnim razinama i razinama škola. Sukladno ostalim razlikama povezanim sa spolom, dobi i sl., potrebno je prilagođavati i preventivne programe.

Zadnje 4-3 godine stručnjaci koji se bave prevencijom i liječenjem ovisnosti o psihoaktivnim drogama upozoravaju na mogući ponovni rast konzumacije droga, prvenstveno marihune i sintetičkih droga te porast snifanja.

ŠPP (Školski preventivni programi) i ostali preventivni programi

Potaknuti velikim udjelom mladih koji konzumiraju alkohol i prema ranijim Istraživanjima (2003.g., 2006.g.) 2008.g. Zavod za javno zdravstvo DNŽ u suradnji s udrugom Dubrovnik zdravi grad, Hrvatskom mrežom zdravih gradova, Dubrovačko-neretvanskom županijom, gradom Dubrovnikom i osnovnim školama na području Županije, započeo je provođenje preventivnog programa Bistrog uma bez alkohola. Program se proveo u 17 osnovnih škola sa svim učenicima V, VI i VII razreda (oko 2500 učenika ili 62% ukupne populacije učenika V do VII razreda u DNŽ), u razdoblju od 2008.g. do 2012.g. Po završetku programa, provedena

evaluacija na ukupnoj populaciji učenika VIII razreda svih osnovnih škola u DNŽ, pokazala je značajno smanjenje udjela djece koja su konzumirala alkohol u eksperimentalnim školama u odnosu na kontrolne škole. U eksperimentalnim školama značajno se smanjio udio učenika koji su pili alkohol u određenim kategorijama učestalosti, dok se povećao udio djece koja nisu nikako pila alkohol zadnjih 12 mjeseci, zadnjih mjeseci zadnjih tjedan dana. Istovremeno se u školama koje nisu sudjelovale u programu smanjio udio djece koja nisu nikad pila alkohol i koja nisu pila alkohol zadnjih 12 mjeseci, a povećao se udio učenika koji su pili alkohol u određenim kategorijama učestalosti.

Zbog uvođenja zdravstvenog odgoja u škole, prestalo se s provođenjem programa zbog nedostatka vremena za provođenje i preopterećenosti izvoditelja programa.

Ovaj program je pokazao važnost cjelovitog stručnog i znanstveno zasnovanog pristupa u prevenciji. Na žalost još uvijek je rasprostranjena praksa neznanstvenog, nestručnog i kampanjskog pristupa u prevenciji na što se troše velika financijska sredstva, bez odgovarajućih rezultata. U budućnosti bi trebalo ovom aspektu područja prevencije posvetiti posebnu pažnju prilikom odabira intervencija i planiranja aktivnosti.

ZAKLJUČAK

Unutar sustava zdravstva u DNŽ, rizici za pojavu i pojava problema u ponašanju prate se prema klasifikaciji MKB-10 (F 00- F 99) na razini pojedinca i putem periodičnih ili redovitih istraživanja ili screeninga na razini populacije. Sustavan pristup ranom otkrivanju, intervenciji i praćenju djece s različitim rizičnim čimbenicima nedovoljno je razvijen, a poseban problem predstavlja nedostatak stručnog kadra (neuropedijatri, dječji psihijatri, logopedi, radni terapeuti, psiholozi...). Najviše djece u dobi do 6 godina obrađeno je i liječi se u Jedinici za poremećaje razvojne dobi Odjela za psihijatriju Opće bolnice Dubrovnik.

Iako se s konzumiranjem različitih sredstava ovisnosti počinje već od 13-15 godine, još u osnovnoj školi, problemi u ponašanju uključujući konzumiranje alkohola i ilegalnih droga i drugi rizici za razvoj problema u ponašanju, slabo se prepoznaju na razini primarne zdravstvene zaštite. Statistički podaci i istraživanja koja periodično provodi Zavod za javno zdravstvo DNŽ vrijedan su izvor informacija na razini Županije, ali se isti nedovoljno koriste u svrhu unapređenja preventivnih aktivnosti u zajednici.

Potrebno je učiniti napore i postići dogovore oko unaprjeđenja mjera ranog otkrivanja, načina evidentiranja, intervencije i praćenja pojavnih oblika problema u ponašanju, na razini pojedinca i populacije, kako bi se kroz multidisciplinarnu suradnju unutar sustava zdravstva, ali i međuinstitucijsku suradnju u zajednici postigla veća učinkovitost u prevenciji i liječenju problema u ponašanju kao i rizičnih čimbenika za njihov nastanak. Posebno je važno osvijestiti važnost i educirati zdravstveno osoblje u prepoznavanju ranih rizičnih čimbenika za razvoj problema u ponašanju, koji kao i konzumiranje alkohola i ostalih droga rastu s dobi, te ih je potrebno potaknuti na bolju međuresorsku suradnju, a posebno u slučajevima sumnje na zanemarivanje i zlostavljanje. Podaci Zavoda za javno zdravstvo ukazuju na veličinu problema konzumiranja alkohola među djecom i mladima u DNŽ, kao i činjenicu da je među srednjoškolcima značajan udio adolescenata koji zahtijevaju intervenciju ili tretman zbog učestalosti i obrazaca pijenja, ali i činjenicu da je neophodno provoditi učinkovite preventivne programe u osnovno školskoj dobi te iste poput „booster“ doze nastavljati i u srednjoj školi. Neophodno je osim općih razvijati i selektivne programe za populaciju pod većim rizikom. U planiranju mjera posebnu pažnju je potrebno posvetiti ne samo primarnoj nego i sekundarnoj prevenciji konzumiranja alkohola među djecom i mladima u DNŽ.

2.4 Socijalna skrb

Opis poslova u centrima za socijalnu skrb u svezi s poremećajima u ponašanju

2.4.1. Uvod

Centri za socijalnu skrb su javne ustanove Ministarstva socijalne politike i mladih. Organizirani su po principu «Ured sve na jednom mjestu». Novi način rada u centrima za socijalnu skrb podrazumijeva timski pristup stručnom radu u kojem je naglašena uloga socijalnog radnika koji je u pravilu voditelj odnosno koordinator individualnog plana skrbi za korisnika. U centrima su stručni poslovi podijeljeni u stručne cjeline ovisno o veličini centra.

Poslovi poremećaja u ponašanju u centrima za socijalnu skrb su vrlo raznoliki. S ciljem davanja najpreglednijeg i najjasnijeg prikaza, podijeliti ćemo te poslove u dvije skupine; one kada se radi o počiniteljima kaznenih djela i one kada se ne radi o počiniteljima kaznenih djela već o poremećaju u ponašanju. Prije prikaza kroz navedene kategorije, važno je napomenuti da donja dob naših korisnika nije ograničena dok je gornja granica 23.g. budući do navršene 23. godine života se mogu izvršavati odgojne mjere izrečene maloljetnicima i mlađim punoljetnicima u kaznenom postupku.

2.4.2. Korisnici koji nisu počinili kazneno djelo – poremećaji u ponašanju

Informaciju o tome da su se kod neke mlade osobe počeli pojavljivati znakovi poremećaja u ponašanju ili da su oni već razvijeni centar za socijalnu skrb može primiti od: predškolskih ustanova, škola, zdravstvene ustanove, policije, roditelja samoinicijativno, zabrinutog susjeda itd... U tim slučajevima Centar postupi prema Obiteljskom zakonu i Zakonu o socijalnoj skrbi, te se u tom pogledu radi s osobama do navršene 18.g. života. Nakon navršene 18.g. života korisnik se smatra odraslom osobom i više se ne može tretirati kao dijete s poremećajima u ponašanju sukladno navedenim zakonima.

Voditelj postupka u ovim slučajevima je socijalni radnik zaposlen u odjelu za djecu, mladež i obitelj, te kao članove stručnog tima uključuje socijalnog pedagoga i psihologa po potrebi (psiholog nije potreban jedino ako je nedavno rađena obrada psihologa negdje drugo). Provodi se kompletna obrada obitelji koja uključuje više razgovora u Centru sa socijalnim radnikom, izvid u obitelj, obradu socijalnog pedagoga, obradu psihologa, te prikupljanje svih drugih relevantnih informacija od drugih ustanova (škola, zdravstvena dokumentacija, savjetovaništva za mlade, organizacije civilnog društva...). Kada se obave svi potrebni postupci i skupi sva potrebna dokumentacija članovi stručnog tima (socijalni radnik, psiholog, socijalni pedagog i po potrebi pravnik) se nalaze i zajednički dogovaraju što poduzeti tj. koju od mjera obiteljsko-pravne zaštite izreći. Mjere obiteljsko pravne zaštite koje su nam na raspolaganju su: upozorenje roditeljima na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta, upućivanje u savjetovaništvo, nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi, upućivanje na stacionarnu opservaciju ili na smještaj u ustanovu socijalne skrbi. Upućivanje u ustanovu je mjera koja se izriče izravno djetetu dok se ostale mjere izriču roditeljima te je njihova dužnost npr. voditi dijete u savjetovaništvo. Mjera upućivanja u savjetovaništvo se provodi izvan centra te se po potrebi provjerava jesu li su se roditelji stvarno uključili u tretman i koji je tijek istoga. Mjeru nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi provode centri dok se samo izvođenje povjerenja vanjskom suradniku ili stručnom radniku centra, ali izvan radnog vremena. Mjeru upućivanja u ustanovu također provodi centar, a obavlja se u ustanovi socijalne skrbi s kojom se redovito kontaktira i provjerava tijekom tretmana. Mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi i smještaja traju dok se ne promijene okolnosti zbog kojih je došlo do izricanja istih.

2.4.3. Korisnici počinitelji kaznenih djela

Kada maloljetnik ili mlađi punoljetnik počini kazneno djelo, policija nakon što obavij svoje radnje obavještava Centar i šalje kaznenu prijavu na ODO (Općinsko državno odvjetništvo). ODO od Centra zahtjeva izvješće o obiteljskim prilikama. U slučaju da dijete (mlađe od 14.g.) počini kazneno djelo tada policija Centru šalje obavijest, a ODO-u Posebno izvješće, na koje ODO ne poduzima ništa, jer su djeca kazneno neodgovorna.

Po primitku navedenih obavijesti i traženja Centar poziva korisnike i provodi postupak obrade obitelji. U slučaju da maloljetnik nema povijest neprihvatljivog ponašanja i nema rizičnih činitelja u obitelji, uredan je u školi i slično, te je kazneno djelo rezultat mladenačke nepromišljenosti, ne radi se kompletna obrada, već socijalni radnik sam piše izvješće ODO-u.

ODO može samostalno, temeljem uvjetovanog oportuniteta, naložiti neke posebne obveze i izvršavanjem istih uvjetovati odbacivanje kaznene prijave. Također može odmah odbaciti kaznenu prijavu ili može odmah podnijeti optužni prijedlog sudu. U slučaju da se provede cijeli sudski postupak, Centri su uključeni na način da dostavljaju izvješće po traženju suda, te aktivno sudjeluje na raspravama i sjednicama vijeća.

Bilo da ODO ili sud za mladež izreknu neku odgojnu mjeru, provodi je Centar za socijalnu skrb. Jedina odgojna mjera koju Centar ne provodi je upućivanje u odgojni zavod koju provodi sustav pravosuđa. Ti korisnici i dalje ostaju u našem tretmanu kroz rad s njihovim obiteljima, davanjem izvješća zavodu i sudu, procjenjivanjem okolnosti za povratak korisnika u obitelj itd.

Postupke izvršavanja svih ostalih odgojnih mjera u Centrima vodi socijalni pedagog. Najčešće provedene mjere su neke od posebnih obveza poput uključivanje u rad humanitarnih organizacija ili poslove od komunalnog ili ekološkog značenja, uključivanje u psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade, podvrgavanje stručnom postupku odvikavanja od ovisnosti, nadoknada štete i slično. Osim posebnih obveza najčešće se izriče pojačana briga i nadzor te upućivanje u odgojnu ustanovu. Svaka od odgojnih mjera je specifična te zahtijeva različite vještine za provedbu. Ako se kompletnom obradom obitelji utvrdi potreba, moguće je izricati mjere obiteljsko-pravne zaštite neovisno o mjerama sustava pravosuđa.

2.4.5. Rizične okolnosti djece i mladih s poremećajima u ponašanju

Rizične okolnosti za razvoj poremećaja u ponašanju su vrlo raznolike i kompleksne te ih je nemoguće sve nabrojati, popisati, a kamoli definirati. Stoga je nemoguće voditi takvu evidenciju i dokumentaciju koja bi pružila uvid u to koje su ključne okolnosti, specifične za našu sredinu, pod čijim utjecajem se razvijaju poremećaji u ponašanju kod djece i mladih. Tijekom rada s mladima i njihovim roditeljima uočava se česta pojava nedostatka autoriteta roditelja nad svojim djetetom. Obitelj se doima uredno po svim drugim aspektima (socio-ekonomski, odsustvo socijalne patologije, brižni i zainteresirani roditelji...). Međutim, izgubili su kontrolu nad svojom djecom. Dominantni roditeljski stil u takvim slučajevima je liberalni ili popustljivi roditeljski odgojni stil. Takav roditeljski stil karakterizira puno emocije, topline, brige, a manjak discipline, kontrole, pravila i granica, koja su djeci iznimno potrebna. Koristeći popustljivi odgojni stil razvija se dijete koje uči da se njemu uvijek udovoljava, da za njega ne postoje granice, niti pravila ponašanja. Pravilno je ono što je njemu ugodno i on kontrolira cijelu svoju okolinu. Kada takva osoba dosegne pubertetsko doba u velikom je riziku da razvije poremećaje u ponašanju. Doima se da je to jedan od ključnih rizičnih činitelja kod današnjih mladih osoba te da je potrebno roditelje educirati o odgojnim metodama, tehnikama i stilovima. Točnije, potrebno ih je educirati da je moguće istovremeno podržavati dijete u tome da se slobodno izražava, da ima svoju slobodu, poštovati njegovu mišljenje, njegove želje, potrebe i aspiracije, ali zadržati i jasna pravila i granice, raditi na disciplini i kontroli. Takav roditeljski stil se naziva autoritativni i obilježava ga puno emocija i puno kontrole.

2.4.6. Prikupljeni podaci Centara za socijalnu skrb u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (Korčula, Ploče, Metković, Dubrovnik)

2.4.6.1. Djeca i mladi s poremećajem u ponašanju

Tabela 11. Broj djece i mladih s poremećajem u ponašanju u DNŽ od 2009.g. do 2013.g.

	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Djeca	61	42	33	29	33
Maloljetnici	283	317	285	275	156
Mladi punoljetnici	95	119	179	56	72
Ukupno	439	478	497	360	261

Poduzete mjere obiteljsko-pravne zaštite prema obiteljima u kojima je evidentirano dijete/maloljetnik s poremećajima u ponašanju: otprilike 70-90 % upozorenje i upućivanje u savjetovalište, zatim Nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi te u vrlo malom broju izdvajanje iz obitelji u ustanovu ili drugu obitelj (svoga par godišnje).

Broj djece i mladih zatečenih u skitnji (strani i hrvatski državljani) je zanemariv, a i ne predstavlja sliku naše zajednice.

Tabela 12. Broj djece i mladih počinitelja kaznenih djela zlouporabe droga i konzumenata alkohola u DNŽ od 2009.g. do 2013.g.:

	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Djeca	/	0	9	8	1
Maloljetnici	15	13	39	4	6
Mladi punoljetnici	18	19	33	11	9
Ukupno	33	32	81	23	16

U većini slučajeva se radi o počiniteljima kaznenih djela zlouporabe opojnih droga, osim 2011. g. kada ih je manje od pola (zbog povećanog broja konzumenta alkohola iz centra Ploče) te 2012.g. kada ih je oko jedne trećine zbog toga što je povećan postotak djece koja su kazneno neodgovorna i konzumenti alkohola (centar Metković i Ploče manje). Najmanji je broj počinitelja 2013.g. što se može pripisati promjeni Kaznenog zakona kojim je posjedovanje droga za osobnu uporabu iz kategorije kaznenog djela prešlo u kategoriju prekršaja.

Tabela 13. Broj djece i mladih prijavljenih zbog vršnjačkog zlostavljanja u DNŽ od 2009.g. do 2013.g.

	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Djeca	19	9	4	5	9
Maloljetnici	8	34	25	13	24
Mladi punoljetnici	6	2	5	0	0
Ukupno:	33	45	34	18	33

Od 2009.g. do 2011.g. većina prijava je dolazila od strane policije (cca 70% do 90%). U 2012.g. najviše prijava je bilo od strane škole (12 od 18, tj 66%). Zadnjih 5 godina u prosjeku se zbog vršnjačkog zlostavljanja prijavi godišnje 32 djece i mladih.

Tabela 14. Broj djece i mladih počinitelja kaznenih djela u DNŽ od 2009.g. do 2013.g.

	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Ukupno kaznenih, prema upućenim izvješćima	126	208	172	138	79
Izrečene sankcije (broj osoba)	10	35	61	32	9
Posebne obveze ODO-a (broj osoba)	44	53	63	32	7
Ukupno sankcija (postotak)	54 (43%)	88 (42%)	81 (72%)	64 (46%)	16 (20%)

Velika razlika primjećuje se tijekom 2011.g. kada je postotak onih kojima je izrečena neka sankcija od onih koji su evidentirani kao počinitelji kaz. djela znatno porasla. U prosjeku, ostalih godina je bila oko 45%, a te godine je bila čak 72%.

Također, ukupni broj počinitelja se mijenjao tj. znatno je skočio 2010.g. te do 2012.g. postepeno pao na sličan broj kao 2009.g. Manji broj kaznenih djela u 2013.g. kao što je već rečeno posljedica je izmjene Kaznenog zakona u 2013.g.

2.4.6.2. Zlostavljanje i zanemarivanje djece

Obzirom na način vođenja evidencije zaprimljenih predmeta u Centrima za socijalnu skrb jedinu pravu sliku detektiranih obitelji s propustima u odgoju (zanemarivanje i zlostavljanje) daje broj izrečenih mjera obiteljsko-pravne zaštite upozorenje i nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Stoga će upravo ti pokazatelji biti prikazani.

Tabela 15. Broj izrečenih mjera obiteljsko-pravne zaštite upozorenje i nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi u DNŽ od 2009.g. do 2013.g.

	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Upozorenje	144	107	127	93	142
Nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi	82	69	72	75	43
Ukupno:	226	176	199	168	185

Nadalje, svi Centri u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ističu da najviše prijava koje se tiču obiteljske-pravne zaštite zaprimaju od policijskih postaja. Postotak varira od 50 posto pa do skoro 100 posto. Također ističe se vidljiv mali broj prijava od strane zdravstva i škola.

2.5. Civilni sektor

Već je u Uvodu rečeno kako je u DNŽ registrirano preko 1700 udruga, od kojih značajan udio u svojim aktivnostima uključuje djecu i mlade kroz različite športsko rekreativne, edukacijske i druge sadržaje. Dok je broj udruga koje se aktivno bave problemima i politikama za mlade

tek 61, prema Izvješčaju o društvenom životu mladih u Dubrovačko-Neretvanskoj županiji što ga je izradila Udruga mladih Orlando, iz kojeg izdvajamo nekoliko ključnih područja vezanih uz temu poremećaja u ponašanju, kako ih vide mladi:

- **ŠKOLSTVO** – preobiman sadržaj, nestručan nemotiviran kadar i izostanak pedagoške etike, isključivost i nasilje u školi, učenje za ocjenu, a ne za znanje, nepostojanje prosvjetne strategije sukladne potrebama društva, loša tehnička opremljenost, zanemarivanje slobodnog vremena i aktivnosti.
- **MEDIJI** – prevladavanje komercijalnih sadržaja na štetu kulturnog, umjetničkog i edukacijskog programa, nezainteresiranost za realne potrebe i događanja u vezi s mladom populacijom, površnost u prenošenju informacija.
- **OBITELJ** – nedostatak vremena i komunikacije prouzročen dinamikom društvenog života, frustracije društvenom i financijskom situacijom, promjena društvenih vrijednosti, nasilje u obitelji, nesnalaženje u kritičnim situacijama asocijalnog ponašanja mladih, generacijski jaz.
- **POLITIKA** – površna implementacija zakonskih odredbi i nepostojanje strategije u politici prema mladima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, nedovoljna komunikacija između institucija i prema civilnom sektoru.

Navedeno rezultira drugim negativnim aspektima od kojih izdvajamo; nepostojanjem kulturne, društvene i edukacijske strategije i određenja, pasivnošću posebno populacije mladih, slaba participacija mladih u društvenom i političkom životu, nekvalitetno provođenje slobodnog vremena, manjak samopouzdanja, samoinicijative i tolerancije, nepostojanjem adekvatnih mjesta za okupljanje mladih i asocijalnosti kroz sve oblike neprihvatljivog ponašanja (alkohol, droga, nasilje ..). Mladi također izdvajaju kako je osnovna karakteristika procesa donošenja odluka prema organizacijama civilnog društva izrazito vertikalna i jednosmjerna, a na niskoj razini je i koordinacija između samih OCD koji rade s mladima. Rijetki primjeri međusobne suradnje i projektnog partnerstva događaju se u organiziranju raznih zabavnih, humanitarnih i športskih događaja. Loša koordinacija OCD i nedostatak strategije razvoja sukladno potrebama predstavljaju izazov u uspostavljanju i povezivanju svih društvenih karika kao preduvjeta kvalitetnog izvaninstitucionalnog odrastanja, učenja i zapošljavanja.

Preuzeto iz Izvješčaja o društvenom životu mladih kojeg je izradila Udruga mladih Orlando

3. NAČELA STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH U DNŽ

Načela Strategije preuzeta su iz Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih i to su:

1. najbolji interes djeteta;
2. odgovornost na svim razinama;
3. partnerstvo na svim razinama (individualnim i institucionalnim);
4. interdisciplinarnost u istraživanju i djelovanju.

4. CILJEVI STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH U DNŽ

Ciljevi Strategije postavljeni su kao odgovor na prikazano stanje i kretanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u DNŽ.

4.1 OPĆI CILJ

Osiguravanje minimalnih uvjeta potrebnih za kvalitetan, uspješan i zdrav rast i razvoj djece i mladih u DNŽ, otklanjanje i smanjenje činitelja rizika odgovornih za nastajanje poremećaja u ponašanju te nastalih poremećaja u ponašanju i njihovih posljedica.

4.2 POSEBNI CILJEVI

1. Unaprjeđenje sustava kojim će se u najvećoj mogućoj mjeri suzbijati nastanak i razvoj rizičnih činitelja odgovornih za pojavu poremećaja u ponašanju.
2. Poticanje izgradnje, razvijanje i širenje činitelja zaštite.
3. Razvoj, organiziranje i usustavljivanje mreže preventivnih aktivnosti.
4. Poticanje uspostavljanja i primjene programa prevencije na razinama općina i gradova u županiji.
5. Osiguravanje evaluacije svih programa.
6. Smanjenje udjela djece i mladih s rizičnim činiteljima i ponašanjem.

5. PODRUČJA I MJERE STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH U DNŽ

5.1. ISTRAŽIVANJE POJAVE

5.1.1 Kontinuirano praćenje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih

1. **Nositelj:** Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj Dubrovačko-neretvanske županije, Upravni odjel za obrazovanje kulturu, znanost i šport i Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb
Sunositelji: Osnovne i srednje škole, Policijska uprava u DNŽ, Zavod za javno zdravstvo DNŽ, Centri za socijalnu skrb u DNŽ, Općinsko državno odvjetništvo, Dječji vrtići.....

Aktivnosti:

1. Sukladno rezultatima analize postojećeg stanja i ciljevima Strategije izraditi konačni prijedlog usklađenih kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih (problema u ponašanju kao rizika za razvoj poremećaja) i načina njenog praćenja u DNŽ.
2. Izrada izvješća o pojavnosti poremećaja u ponašanju na godišnjoj razini i objava na web stranicama DNŽ i/ili u pisanom obliku dostupno svim relevantnim institucijama u županiji.

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – II-IV mj. 2015. godina
Aktivnost 2. – III tromjesjeće za proteklu godinu

Financijska sredstva:

Iz redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. izrađen konačni prijedlog usklađenih kriterija određivanja pojave i načina njenog praćenja se rutinski primjenjuje u praksi
2. Pored uobičajenog izvješćivanja nadležnih ministarstava, Izvješće o pojavnosti poremećaja u ponašanju u DNŽ objavljeno na web stranici DNŽ ili u pisanom obliku dostavljeno svim relevantnim institucijama u DNŽ.

5.1.2. U svrhu praćenja pojavnosti, inicirati nova i podržati postojeća istraživanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u DNŽ

Nositelji: Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ, Upravni odjel za obrazovanje kulturu, znanost i šport DNŽ i Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb DNŽ.

Sunositelji: ustanove i strukovne udruge u DNŽ, organizacije civilnog društva, Sveučilište u Dubrovniku, drugi partneri

Aktivnosti:

1. Utvrditi (popisati) sva istraživanja, anketiranja koja se periodično u svrhu praćenja pojavnosti provode u DNŽ, te dogovoriti način korištenja i objavljivanja rezultata, dugoročno ih uklopiti u program praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih u DNŽ.
2. Utvrditi pojave koje nisu obuhvaćene rutinskom statistikom, istraživanjima ili drugim načinima praćenja i ukoliko su od značaja za praćenje pojave, pronaći načine da se iste istraže na razini DNŽ.
3. Sukladno rezultatima istraživanja, te stručne i javne rasprave, utvrditi prijedloge unaprjeđenja rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave PUP djece i mladih u DNŽ.

Rok provedbe:

Aktivnost 2.i 3. – kontinuirano prema potrebi.

Aktivnost 2. I-III mj., 2015.godine i dalje kontinuirano prema potrebi

Aktivnost 3. Kontinuirano prema potrebi

Financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova i općina, projekti, donacije....

Indikatori provedbe:

1. Utvrđen popis istraživanja/anketiranja koja se periodično provode i dogovorena metodologija korištenja istih u svrhu praćenja PUP djece i mladih u DNŽ,
2. Utvrđene pojave od značaja za praćenje PUP, koje nisu bile obuhvaćene rutinskim statističkim praćenjem ili istraživanjima, utvrđen prijedlog njihova praćenja.
3. Izrađen prijedlog unapređenja rada na evidentiranju, praćenja i suzbijanju pojave PUP-a djece i mladih u DNŽ

5.2. UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjere:

5.2.1. Izraditi preglednik zakonskih i podzakonskih odredbi i drugih nacionalnih i međunarodnih dokumenata i pozitivnih propisa koji se izravno odnose na prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih za potrebe stručnjaka i institucija u DNŽ

1. *Nositelj:* Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport DNŽ.

Aktivnosti:

1. prikupljanje podataka i izrada preglednika (popis zakonskih akata, strateških i drugih relevantnih dokumenata)
2. osiguravanje dostupnosti putem redovnog ažuriranja i redovite komunikacije unutar mreže institucija u DNŽ.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. i 2. izrađen preglednik i dostupan svim stručnjacima mreže institucija u DNŽ.

5.2.2. Osigurati formiranje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u DNŽ

1. *Nositelj:* Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport DNŽ, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb DNŽ.

Sunositelji: PU u DNŽ, Centri za socijalnu skrb u DNŽ, osnovne i srednje škole u DNŽ, Zdravstvene ustanove DNŽ, ODO, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarnu timsku suradnju
2. formirati interdisciplinarne timove za rad na prevenciji PUP na području DNŽ, te predložiti postupak i standarde djelovanja.
3. započeti s interdisciplinarnim radom na dogovorenim područjima.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. I-IV mj. 2015.g.

Aktivnost 2. III-V mj.2015.g.

Aktivnost 3. – IV-VII mj. 2015.godine

Potrebna financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. izrađen prijedlog problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarnu timsku suradnju
2. formirani interdisciplinarni timovi, te predložen postupak i standardi djelovanja interdisciplinarnih timova
3. interdisciplinarnih timova na dogovorenim područjima redovito se sastaju i izvještavaju o aktivnostima

5.2.3. Pratiti provedbu školskih preventivnih programa i poticati razvoj modela dobre prakse

Nositelj : Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport Dubrovačko-neretvanske županije

Sunositelji: Osnovne i srednje škole u DNŽ, Zavod za javno zdravstvo DNŽ,

Aktivnosti:

1. imenovati tim za vrednovanje–superviziju provedbe školskih preventivnih programa (ŠPP)
2. izraditi upitnik za praćenje provedbe ŠPP
3. praćenje provedbe ŠPP u osnovnim i srednjim školama u DNŽ,
4. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.
5. poticati škole na razmjenu iskustava, kroz godišnje susrete i prikaz rada preventivnih programa od strane ravnatelja, stručnih suradnika, učitelja i učenika
6. poticati usvajanje novih znanja i vještina na području psihološko pedagoških kompetencija i novih metoda rada djelatnika u školama
7. sufinancirati najuspješnije školske preventivne programe

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. I-II mj. 2015.g.

Aktivnost 2. III-V mj. 2015.g.

Aktivnost 3.4.5.6. kontinuirano od IV 2015.g.

Potrebna financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova, općina, natječaji i donacije

Indikatori provedbe:

1. imenovan tim za vrednovanje (superviziju) ŠPP
2. izrađen upitnik za praćenje provedbe ŠPP
3. broj izvješća o provedbi školskih preventivnih programa dostavljenih Odjelu za obrazovanje, kulturu, znanost i šport
4. vrednovani programi, broj škola čiji preventivni programi pokazuju uspješnost u odnosu na prioritetne probleme škole
5. organizirani susreti (sastanci, konferencije) na temu ŠPP, predstavljanje primjera dobre prakse
6. broj i vrsta edukacija te broj škola i broj prosvjetnih djelatnika koji su sudjelovali u edukaciji
7. financirani najuspješniji programi, iznos osiguranih sredstava,

5.2.4. Uspostaviti sustav identifikacije i evidencije rizičnih činitelja i ponašanja učenika, njihovog praćenja te otklanjanja u odgojno-obrazovnom sustavu

Nositelj: Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, znanost i šport DNŽ u suradnji s nadležnim resornim Ministarstvima, Odgojno obrazovne ustanove DNŽ

Sunositelji: Centri za socijalnu skrb u DNŽ, Zavod za javno zdravstv DN, PU DNŽ i dr.

Aktivnosti:

1. priprema (odabir) postupnika o metodama identifikacije, i evidencije rizičnih činitelja i ponašanja učenika i testiranje u praksi u slučaju da takav prethodno ne bude predložen od nadležnih institucija (ministarstava, Agencije za odgoj i obrazovanje..)
2. u suradnji s resornim ministarstvima raditi na uvođenju jedinstvenog modela identifikacije, praćenja i djelovanja škola na sprečavanju pojave i razvoja činitelja rizika i rizičnih ponašanja učenika u DNŽ.
3. provedba i praćenje....

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. III-XI 2015.g.

Aktivnost 2. I 3. kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru redovne djelatnosti.

Indikatori provedbe:

1. izrađen i od županijskih vijeća stručnih suradnika prihvaćen postupnik identifikacije rizičnih činitelja i rizičnih ponašanja učenika u odgojno obrazovnim ustanovama (u slučaju da takav prethodno ne bude predložen od nadležnih institucija)
2. djelatnici odgojno obrazovnih ustanova su educirani za primjenu i počinju s primjenom postupnika
3. postupnik se primjenjuje u praksi, a podaci služe procjeni i praćenju rizičnih činitelja i ponašanja učenika u školskom okruženju

5.2.5 Potaknuti proces uključivanja djece i mladih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj: Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport, Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ.

Sunositelji: Jedinice lokalne samouprave, Osnovne i srednje škole, Centri za socijalnu skrb, Zavod za javno zdravstvo, Policijska uprava, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice

Aktivnosti:

1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima
2. izraditi prijedlog modela za uključivanje učenika i roditelja u predlaganje, odlučivanje i provedbu preventivnih programa.

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. – XII 2015-V 2016.

Aktivnost 2. – XI 2015.g. – V 2016.g.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova i općina, projekti, donacije....

Indikatori provedbe:

1. provedena najmanje jedna edukacija stručnjaka u većini regionalnih i lokalnih samouprava
2. izrađen prijedlog mogućih načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

5.2.6. Osnažiti ulogu zdravstva u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj : Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb DNŽ, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport DNŽ, Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelji DNŽ.

Sunositelji: Zdravstvene ustanove, Centri za socijalnu skrb u DNŽ i PU u DNŽ i odgojno obrazovne ustanove.

Aktivnosti:

1. predložiti načine unapređivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije PUP djece i mladih
2. izraditi program prevencije PUP djece i mladih koji provodi Zavod za javno zdravstvo DNŽ (Služba za školsku medicinu i Odjel za mentalno zdravlje)
3. edukacija liječnika obiteljske medicine, pedijataru, djelatnika Hitne medicinske pomoći

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1. I – VI 2015. g.

Aktivnost 2. IX-XII 2015.g.

Aktivnost 3. IX-XII 2015. g.

Potrebna financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, projekti, donacije....

Indikatori provedbe:

1. predloženi načini unaprjeđivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih
2. izrađen program prevencije poremećaja u ponašanju koji provodi Zavod za javno zdravstvo DNŽ
3. broj edukacija i liječnika koji su sudjelovali u edukaciji, povećan broj djece i obitelji upućenih (uključenih) u neki od oblika obiteljske podrške ili terapijskog rada prema indikacijama.

5.2.7. Izraditi prijedlog povećanja svih kapaciteta za liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama u DNŽ

Nositelj: Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb i Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport u suradnji s resornim ministarstvima

Sunositelji: odgojno obrazovne ustanove, centri za socijalnu skrb, zdravstvene ustanove,

Aktivnosti:

1. analizirati stanje i procijeniti potrebe
2. predložiti kapacitete za specijalističko-konzilijarno liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama (uključujući i potrebe preventivnog terapijskog rada)
3. predložiti kapacitete za obrazovanje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama
4. poticati uključivanje djece i mladih s poremećajima u ponašanju u specifične programe za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1.2.3. do kraja 2015.g..

Aktivnost 4. kontinuirano

Potrebna financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova i općina, projekti, donacije....

Indikatori provedbe:

1. dokument analize stanja i procjene potreba terapijskih i obrazovnih kapaciteta za djecu s poremećajem u ponašanju
2. izrađen prijedlog kapaciteta za liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama u DNŽ.
3. izrađen prijedlog kapaciteta za obrazovanje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama u DNŽ usklađen s potrebama na lokalnim razinama.
4. Broj djece uključenih u specifične programe za djecu s poremećajem u ponašanju

5.2.8. Izraditi program međuresorske suradnje za rad s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mladi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj : Ured državne uprave, Centri za socijalnu skrb u DNŽ, Odgojno obrazovne ustanove, u suradnji s resornim ministarstvima

Sunositelji: PU, Vijeće za prevenciju kriminaliteta, Zavod za javno zdravstvo DNŽ i druge zdravstvene ustanove, jedinice lokalne samouprave, ODO, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice

Aktivnosti:

1. unaprijediti sustav prepoznavanja posebno rizičnih skupina djece i mladih i osigurati načine uključivanja djece i obitelji u sustav podrške i tretmana
2. osmisliti i provesti fokusirane aktivnosti namijenjene pojedinim visokorizičnim skupinama djece i mladih koji pokazuju nasilnička ili huliganska ponašanja
3. osigurati i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili osposobljavanja djece i mladih koji napuštaju redovito školovanje, kroz intersektorsku suradnju posebno raditi na motivaciji i uključivanju te djece u nastavak školovanja
4. osigurati dosljedno provođenje i praćenje te povećati aktivnosti (učestalost) primjene već postojećih zakonskih propisa posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaske, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1.2.3. i 4. – kraj 2015. godine i kontinuirano

Potrebna financijska sredstva:

U okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova i općina, projekti, donacije....

Indikatori provedbe:

1. na razini međuresorskih timova u DNŽ ujednačen način prepoznavanja posebno rizičnih skupina djece i mladih i osiguran postupak njihova uključivanja u sustav podrške i tretmana (na godišnjoj razini prate se podaci o broju posebno rizične djece i programima u koje su uključeni)
2. ciljane aktivnosti usmjerene na informiranje i preventivni rad s pojedinim visokorizičnim skupinama djece i mladih kontinuirano se provode;
3. izrađen prijedlog programa fleksibilnog školovanja i/ili osposobljavanja i provedba prijedloga; uz centre za socijalnu skrb, škole, školsku medicinu kao važan čimbenik u podršci i motiviranju te djece za nastavak školovanja uključeni i obiteljski liječnici; ali i drugi potencijalni subjekti
4. broj provedenih aktivnosti i broj subjekata nad kojima su provedene mjere.

5.2.9. Analiza stanja i unaprjeđenje postojeće mreže različitih oblika skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju

Nositelj: Centri za socijalnu skrb

Sunositelji: Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj Dubrovačko-neretvanske županije, Upravni odjel za obrazovanje kulturu, znanost i šport i/ili Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, ustanove i strukovne udruge u DNŽ, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice

Aktivnosti:

1. analiza stanja i procjena potrebnih kapaciteta za različitim oblicima skrbi u pojedinim dijelovima županije s naglaskom na poluinstitucionalnu skrb
2. izraditi prijedlog unaprjeđenja mreže
3. osnivanje potrebnih oblika skrbi na područjima na kojim nisu zastupljeni te prema prijedlogu unaprjeđenja mreže.

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. VI– XII 2015.

Aktivnost 3. – 2015-2016. godina i kontinuirano

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, sredstva dobivena na natječajima od prihoda od igara na sreću, iz fondova, donacija i sl.

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza stanja i procijenjeni potrebni kapaciteti za različitim oblicima skrbi u DNŽ
2. izrađen i usvojen prijedlog poluinstitucionalnih (izvaninstitucionalnih) oblika skrbi u DNŽ
3. osnovani novi oblici skrbi (usluga), sukladno potrebama pojedine regije u DNŽ

5.3 OSNAŽIVANJE OBITELJI

Mjere:

5.3.1. Izraditi plan osposobljavanja za odgovorno roditeljstvo i promicati njegovu provedbu u svakodnevnom životu

Nositelj : Odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ, Centri za socijalni skrb u DNŽ, Odgojno obrazovne ustanove.

Sunositelji: Zavod za javno zdravstvo DNŽ, Domovi zdravlja u DNŽ, udruge, vjerske zajednice i drugi partneri u zajednici

Aktivnosti:

1. izraditi procjenu potreba za edukacijom za odgovorno roditeljstvo, analizu stručnih i programskih kapaciteta te osposobljenosti za edukaciju za odgovorno roditeljstvo
2. pripremiti plan edukacije za odgovorno roditeljstvo i po potrebi provesti edukaciju edukatora (stručnjaka)
3. započeti plan provođenja, promocije i edukacije za odgovorno roditeljstvo u cijeloj županiji
4. pripremiti plan edukacije za obitelji s većim rizikom kao mjera intenzivnije pomoći obiteljima koji trebaju veću razinu podrške i ujedno mjera sekundarne prevencije poremećaja u ponašanju
5. uspostaviti mehanizme evaluacije provedbe svih aktivnosti.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – IX – XII 2015. godine

Aktivnost 2. i 4. XII 2015.- IV 2016. godine

Aktivnost 3. i 5. III 2016. godine i kontinuirano

Financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova, općina, natječajni i donacije

Indikatori provedbe

1. izrađena procjena potreba i analiza kapaciteta za provođenje edukacije roditelja za odgovorno roditeljstvo na razini DNŽ
2. izrađen plan edukacije roditelja i edukacije edukatora i provedena edukacija 20-30% ukupno potrebnih kapaciteta edukatora u prvoj godini
3. započet plan provođenja u svim osnovnim i srednjim školama u županiji
4. odabran edukativni paket radionica za rad s obiteljima s većim rizikom, definiran način uključivanja obitelji i započet ciklus edukacija,
5. uspostavljeni mehanizmi, provedena edukacija i evaluacija, poznati rezultati evaluacije i primijenjeni u praksi.

5.3.2. Osiguravanje novih preventivno savjetodavnih programa pomoći obitelji u riziku

Nositelj : Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb i Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ, Centri za socijalnu skrb u DNŽ (Odjel za obitelj)

Sunositelji., Zdravstvene ustanove, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice, odgojno obrazovne ustanove....

Aktivnosti:

1. analiza stanja i izrada prijedloga novih oblika pomoći obitelji u riziku
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati kvaliteta provedbe
3. započeti provedbu novih oblika pomoći obitelji u riziku uz kontinuiranu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – do kraja 2015. godina

Aktivnosti 2. i 3. od kraja 2015 kontinuirano.

Financijska sredstva

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstva, DNŽ, gradova, općina, natječaji i donacije

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza stanja i prijedlog novih programa pomoći obiteljima u riziku;
2. izrađeni jasni protokoli načina pružanja pomoći, osigurane kadrovske i materijalne osnove, imenovani nositelji, izrađeni mehanizmi evaluacije i provedeni u praksi;
3. započeta provedba novih preventivno savjetodavnih programa pomoći obiteljima u riziku, najmanje u 3 različite sredine u DNŽ.

5.3.3. Unaprijediti sustav mjera rane intervencije u suočavanju s čimbenicima rizika

Nositelj : Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport DNŽ, Odgojno obrazovne ustanove, Centri za socijalnu skrb u DNŽ,

Sunositelji: Zavod za javno zdravstvo i druge zdravstvene ustanove, savjetovališta, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice, gradovi i općine

Aktivnosti:

1. analiza postojećeg sustava mjera rane intervencije (pomoći) u suočavanju s čimbenicima rizika (odgojno obrazovne ustanove, Centri za socijalnu skrb, Služba za školsku medicinu i Odjel za mentalno zdravlje ZZJZ-a, savjetovališta, patronažna služba, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice i sl.) i osmišljavanje prijedloga mjera za učinkovitiji sustav djelovanja.
2. unaprijediti sustav rane intervencije: osigurati provedbu mjera, odrediti nositelje i mehanizme evaluacije kojima će se osigurati učinkovitija provedba mjera rane intervencije kod izloženosti djece rizičnim čimbenicima za razvoj problema u ponašanju.
3. započeta provedba novopredloženog sustava mjera uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – drugo tromjesečje 2015. godine

Aktivnosti 2. i 3. – treće tromjesečje 2015.g. i kontinuirano

Financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova, općina, natječajni i donacije

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg sustava, izrađen i usvojen prijedlog unapređenja mjera;
2. izrađeni jasni protokoli načina pružanja pomoći, osigurane kadrovske i materijalne osnove, imenovani nositelji
3. započeta provedba novopredloženog sustava mjera uz stalnu evaluaciju.

5.3.4. Uvesti i/ili unaprijediti programe rada s roditeljima koji zanemaruju i zlostavljaju djecu i osigurati njihovu kontinuiranu provedbu

Nositelj: Centri za socijalnu skrb i udruga Fenix, ODO, PU

Sunositelji: Odgojno obrazovne ustanove, zdravstvene ustanove (posebno obiteljski liječnici, patronažne sestre, djelatnici HMP i liječnici školske medicine), PU, gradovi i općine, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice

Aktivnosti:

1. analiza stanja
2. unapređenje ili uspostavljanje sustava pomoći roditeljima
3. osiguranje uvjeta za rad na razini cijele županije
4. provedba programa pomoći roditeljima i evaluacija učinkovitosti mjera.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – od I tromjesječja 2015. godine kontinuirano

Aktivnost 2. – drugo tromjesečje 2015.g.

Aktivnost 3. – kontinuirano

Aktivnosti 4. – od II tromjesečja 2015.g. kontinuirano

Financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova, općina, natječajni i donacije

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza i predložene mjere, upoznata nadležna tijela i šira javnost s analizom;
2. otvorena nova savjetovišta i programi za roditelje koji zanemaruju ili zlostavljaju djecu
3. izrađen plan i program edukacije stručnjaka, provedena edukacija najmanje 8 stručnjaka i osigurani prostorni i materijalni uvjeti za rad u većim središtima u županiji (najmanje 3).
4. broj roditelja i obitelji uključenih u programe pomoći roditeljima koji zanemaruju ili zlostavljaju djecu, rezultati procjene učinkovitosti od strane korisnika i nadležnih institucija

5.4. OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

Mjere:

5.4.1. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svim gradovima i većim općinama u DNŽ

Nositelj : Gradovi i veće općine u DNŽ, Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj DNŽ, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost i šport DNŽ, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb DNŽ.

Sunositelji:

Ured državne uprave, Centri za socijalnu skrb u DNŽ, osnovne i srednje škole, PU, ODO, Zavod za javno zdravstvo i ostale zdravstvene ustanove s posebnim naglaskom na obiteljske liječnike i patronažne sestre, organizacije civilnog društva, vjerske zajednice, gradovi i općine

Aktivnosti:

1. u svim gradovima i većim općinama formirati „Vijeća za prevenciju kriminaliteta“ koji bi bili nositelji aktivnosti“.
2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja;
3. izrada i provedba županijskih, gradskih i općinskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.
4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – do sredine 2015.g.

Aktivnost 2. – do kraja 2015.g.

Aktivnost 3. – drugo tromjesečje 2016.g. i dalje

Aktivnost 4. – drugo tromjesečje 2016.g. i dalje

Financijska sredstva:

Osigurat će se u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, proračunska sredstva Ministarstava, DNŽ, gradova, općina, natječaji i donacije

Indikatori provedbe

1. izrađen ogledni program otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja, upoznata nadležna tijela i šira javnost;
2. definirana mreža programa i nositelja preventivnog djelovanja u gradovima i općinama
3. izrađena najmanje 4 programa, osigurani materijalni, kadrovski, edukacijski i prostorni uvjeti za provedbu programa i započeta provedba najmanje 3 programa u praksi do kraja 2016.
4. rezultati primjene programa kroz indikatore koje se prate

6. PREPORUKE ZA PROVEDBU MJERA

1. Strategiju primijeniti na djecu i mlade u dobi do 23. godine života.
2. Sve mjere primarne, sekundarne i tercijarne odnosno opće, selektivne i indicirane prevencije obuhvaćene Strategijom provesti na mikro i makro razini.
3. Uspostaviti partnerski odnos *obitelj – škola – lokalna zajednica* kao osnovu provedbe Strategije.
4. Izraditi standarde za osiguranje djelotvorne provedbe programa prevencije uz koordinaciju Povjerenstva ili drugog odgovarajućeg tijela po Odluci Županije.

5. Osigurati provedbu svih mjera iz područja prevencije poremećaja u ponašanju propisanih drugim nacionalnim strategijama, programima i planovima
6. Preporučuje se gradovima da izrade lokalne strategije/programe u svrhu prevencije poremećaja u ponašanju.
7. Preporučuje se gradovima da osnuju tijela zadužena za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Strategije po uzoru na Županiju
8. U jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave održavati redovite sastanke tijela zaduženih za koordinaciju provedbe i praćenje mjera Strategije najmanje svakih 6 mjeseci te uspostaviti učinkovite načine suradnje, promicati »partnerski« odnos među svim članovima i razmatrati način provedbe i postignuća provedbe mjera.
9. Posebnu pozornost posvetiti međuresornim tijelima jer o dobroj koordinaciji rada tijela lokalne uprave i institucija u mnogome ovisi uspješnost provedbe Strategije.
10. U pripremanju i provedbi mjera Strategije posebnu pozornost posvetiti suradnji s organizacijama civilnog društva i vjerskim zajednicama.

DRUGE NACIONALNE STRATEGIJE I DOKUMENTI KOJI OBRADUJU MJERE IZ PODRUČJA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

- Nacionalna strategija suzbijanja zlorabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2012. – 2017. godinu (»Narodne novine«, br. 122/12
- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine *Narodne novine br.: 20/2011.*
- Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske 22. ožujka 2006. godine
- Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske 2. srpnja 2009. godine.
- Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske 8. lipnja 2009. godine.
- Zaključci Odbora za prava djeteta Ujedinjenih naroda (1. listopada 2004. godine)
- Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine Narodne novine br 98/09
- Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno – obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine
- Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine
- Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima (NN 132/2013) .